

Metodika prevence kriminality v sociálně vyloučených lokalitách

Kolektiv BRIZOLIT

**Západočeská univerzita
Fakulta filozofická
Katedra antropologie
Plzeň
2019**

Metodika prevence kriminality v sociálně vyloučených lokalitách je výstupem projektu „Bezpečnostní rizika sociálně vyloučených lokalit: Vytváření znalostí a nástrojů pro management a prevenci kriminality (BRIZOLIT)“, podpořený Programem bezpečnostního výzkumu České republiky v letech 2015-2020 (BV III/1-VS). Identifikační kód projektu: VI20152018022.

www.brizolit.org

Autoři: Petr Kupka, Laco Toušek, Václav Walach, Tereza Dvořáková, Kateřina Tvrdá, Ľubomír Lupták, Alica Brendzová, Klára Vanková

Oponenti: Bc. Jiří Gajdoš a Mgr. Jakub Holas

Certifikační autorita: Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality
Evidenční číslo certifikace: 1/2019

Anotace

Metodika prevence kriminality v sociálně vyloučených lokalitách poskytuje znalosti a aplikovatelná opatření prevence kriminality, která může vyplývat z existence sociálně vyloučených lokalit. Jejím cílem je nabídnout na různých úrovních sociální a situační prevence existující, ale i nové postupy, které slouží k identifikaci, předcházení a snižování bezpečnostních rizik včetně sociálního napětí. Je určena všem subjektům a aktérům na lokální i celostátní úrovni vstupujícím do dané problematiky.

Klíčová slova: sociální vyloučení; sociálně vyloučené lokality; prevence kriminality.

Obsah

Úvod	4
Popis uplatnění certifikované metodiky	7
Uživatelé metodiky	8
Východiska	9
Sociální vyloučení a kriminalita	9
Model prevence kriminality v ČR	10
Prevence kriminality ve vztahu k sociálnímu vyloučení	11
Základní nástroje a programy prevence kriminality v kontextu SVL ...	12
Institucionální struktura prevence kriminality	15
Modelový postup řešení prevence kriminality v souvislosti se SVL	19
Popis modelového postupu	21
Souhrn doporučovaných opatření	26
Seznam použitých zkratk	43
Popis novosti a přínosů metodiky	44
Resume	45

Úvod

Metodika prevence kriminality v sociálně vyloučených lokalitách vychází z cílů *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020*, která ve vztahu k problematice sociálně vyloučených lokalit (SVL) uvádí:

Vzhledem ke komplexnosti a hloubce problémů, které SVL tíží, je třeba i v prevenci kriminality přistupovat k jejich řešení nikoli pouze s ohledem na viditelné projevy kriminality, ale s ohledem na komplexní přístup k řešení příčin těchto problémů a podmínek, ve kterých zde lidé žijí. Navrhovaná opatření je tedy nutné vytvářet jako komplexní, s konkrétními krátkodobými i dlouhodobými dopady, při řešení problémů pak uplatňovat multioborový, partnerský přístup a kombinovat opatření z více oblastí, jako jsou vedle prevence i represe kriminality oblasti zaměstnanosti, sociálních služeb, dluhového poradenství, dostupného bydlení, vzdělání, zdravotní péče, řešení závislosti, ad.¹

S ohledem na uvedené si tato metodika klade za cíl formulovat komplexní soubor doporučení přesahující běžně chápaný rámec prevence kriminality, a to s účelem postihnout nejen projevy kriminality, ale i příčiny, které mají často strukturální povahu a prolínají se s problémy v různých oblastech života. Obecně platí, že prevence kriminality v SVL je vždy místně specifická a jako taková vždy vyžaduje aplikaci souboru opatření, která tato místní specifika reflektují. To vyplývá nejen z důvodu zmiňované komplexity a nutnosti kombinovat opatření z více oblastí a s různými dopady, ale též z důvodu různorodé situace na lokální úrovni. SVL, potažmo obce, ve kterých se nacházejí, se vzájemně odlišují nejen z hlediska sociodemografických ukazatelů a skladby kriminality, ale též z hlediska složení a kapacit aktérů, kteří se na prevenci kriminality podílejí či mohou podílet (samospráva, NNO, orgány vykonávající přenesenou působnost státní správy aj.).

Metodika je určena především aktérům působícím na místní úrovni, a to zejména obcím, které lze považovat za ústřední prvek jakékoli efektivní prevence kriminality v SVL. Místním aktérům nabízí metodika systematický postup při identifikaci hlavních problémů v oblasti kriminality a souvisejících

jevů, selekci vhodných opatření prevence, realizaci těchto opatření a jejich závěrečné evaluaci. Tyto fáze jsou podrobně popsány, přičemž je respektována nutnost zohledňovat místní podmínky.

Zároveň je třeba podotknout, že skutečně efektivní prevence kriminality v SVL musí být podpořena systémovými opatřeními, která přesahují možnosti jednotlivých obcí a dalších lokálních aktérů. Metodika pamatuje i na tuto skutečnost, a sice zveřejněním rozsáhlé analýzy možností a širších souvislostí prevence kriminality v SVL formou přílohy. Tato analýza, na jejímž základě byla formulována konkrétní opatření pro aktéry působící na lokální úrovni, zmiňuje např. legislativní změny, reformu vzdělávacího systému, změny na úrovni Policie ČR (PČR) a dalších celostátně působících institucí, jakož i zavedení Registru poskytovatelů bydlení spoluhrazeného z dávek na bydlení, jenž by umožnil lépe kontrolovat poskytování bydlení sociálně vyloučeným, a další. Zájemcům o prevenci kriminality v SVL doporučujeme se s tímto dokumentem seznámit v plné míře.

Se zřetelem na širší problematiku a možnosti jejího strukturovaného uchopení se metodika zaměřuje na osm tematických oblastí prevence kriminality a souvisejících jevů, které lze v kontextu SVL považovat za důležité. Těmito oblastmi jsou: majetková kriminalita, lichva a dluhy, podvody ve vztahu k obchodu s chudobou, násilná kriminalita, domácí násilí, násilí z nenávisi, veřejný pořádek a závislost na drogách. Ve vztahu k výše uvedeným oblastem prevence je formulováno v úhrnu přes 130 konkrétních opatření, která se ovšem v důsledku netýkají pouze jich, ale mohou být aplikována i v jiných oblastech.

Struktura metodiky je následující: Po úvodu následuje kapitola *Popis uplatnění certifikované metodiky*, ve které jsou podrobně představeny principy, na jejichž základě byla metodika koncipována, uživatelé metodiky a modelový postup při práci s touto metodikou. Zařazení této kapitoly hned za úvodní kapitolu odráží komplexní povahu metodiky a napomáhá lepšímu pochopení jejího charakteru. Kapitola *Východiska* popisuje problematiku sociálního vyloučení s přihlédnutím ke kriminalitě, představuje model prevence kriminality, který je tradičně používán v ČR a který staví na rozlišení primární, sekundární

¹ MV ČR, 2016. Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020. Praha: MV ČR. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/strategie-prevence-kriminality-2008-2011-strategie-pdf.aspx>.

a terciární prevence na jedné straně a na rozdělení na sociální a situační prevenci na straně druhé, a nakonec určuje hlavní aspekty systému prevence kriminality ve vztahu k sociálnímu vyloučení.

Jádro metodiky tvoří kapitoly *Modelový postup práce s metodikou* a *Souhrn doporučených opatření*. Modelový postup práce s metodikou přehledně popisuje proces zajišťování prevence kriminality v SVL na místní úrovni. Tento proces sestává ze čtyř fází: identifikace, selekce, realizace a evaluace. Každá z těchto fází má svůj specifický cíl a výsledek a je členěna do jednotlivých kroků, které poskytují snadnou orientaci v daném procesu. Po obsahové stránce je tato kapitola provázána s kapitolou *Souhrn doporučených opatření*. Ta prezentuje jednotlivá opatření prevence kriminality v SVL, která jsou očíslována a dále členěna podle klíčových kategorií. Těmito kategoriemi, které jsou v kapitole rovněž definovány, jsou: typ kriminality, gestor, spolupracující subjekt, opatření, cílová populace, typ prevence, financování, odkaz na stránky přílohy a měřitelné indikátory. Zatímco tedy *Modelový postup práce s metodikou* je praktickým návodem, jak zajistit prevenci kriminality v SVL, *Souhrn doporučených opatření* skýtá katalog nástrojů a postupů, na nichž tento návod spočívá.

Přílohou metodiky je dokument *Analýza možností a širších souvislostí prevence kriminality v SVL*, která je rovněž strukturována s přihlédnutím k vybraným tematickým oblastem. Každé tematické oblasti je věnována samostatná kapitola, která obsahuje čtyři části. Nejprve je obecně popsán vybraný typ kriminality. Následuje jeho legislativní zakotvení a dále jeho kontextualizace ve vztahu k sociálnímu vyloučení. Kriminalita v SVL se vyznačuje určitými specifiky, která považujeme za nutné popsat. Bez takového uvedení do problematiky, která má být touto analýzou adresována, totiž hrozí, že preventivní opatření budou používána neefektivně. Zároveň tato analýza umožňuje zainteresovaným aktérům lépe pochopit jednání a rozhodování obyvatel SVL a podmínky, které je utvářejí. Čtvrtá část se zaměřuje na specifické otázky prevence ve vztahu k dané tematické oblasti, a to na úrovních primární, sekundární a terciární prevence, resp. situační a sociální prevence.

*

Při tvorbě metodiky byly využity různé zdroje informací. Zprv se jednalo o kriminologický výzkum provedený v rámci projektu *Bezpečnostní rizika sociálně vyloučených lokalit: Vytváření znalostí a nástrojů pro management a prevenci kriminality* (dále jen „BRIZOLIT“), podpořeného Ministerstvem vnitra ČR (MV ČR) v rámci Programu bezpečnostního výzkumu pro potřeby státu v letech 2015–2020. Výzkum spočíval v realizaci rozsáhlého celostátního viktimizačního šetření a dále etnografického výzkumu. Zjištění výzkumu jsou publikována v samostatné monografii, která rovněž představuje jeden z hlavních výstupů zmíněného projektu.²

Dalším zdrojem byly existující vládní strategické dokumenty, metodiky a metodické pokyny, výzkumné zprávy a analýzy a obecně odborné texty nej-různějšího zaměření. Tyto materiály nám pomohly nejen ukotvit metodiku v existujícím systému prevence kriminality, ale také formulovat východiska při zpracování jednotlivých tematických oblastí a opatření, která na ně cílí.

Třetím zdrojem, z něž tato metodika čerpá, byla setkání expertní pracovní skupiny, ustanovené za účelem diskuse teoretických i praktických poznatků relevantních pro prevenci kriminality v SVL. V rámci schůzek pracovní skupiny byla probírána struktura a obsah metodiky, nástroje a dílčí opatření v oblasti prevence s ohledem na kontext, v němž mají být aplikována. Kromě členů projektového týmu BRIZOLIT byli členy této skupiny (v abecedním pořadí): Mgr. Markéta Benešová (MV ČR, Odbor prevence kriminality), Bc. Jiří Gajdoš, Mgr. Petra Hubková (ASZ), Bc. Milan Kozák (Krajské ředitelství policie Moravskoslezského kraje, Odbor služby pořádkové policie, styčný důstojník pro Moravskoslezský kraj), Mgr. Jan Kudry, Ph.D. (PČR, Služba kriminální policie a vyšetřování Beroun), Mgr. Adolf Polák (MV ČR, Odbor prevence kriminality), Mgr. Alexander Stambolidis (Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia ČR, Odbor metodiky, koordinace a podpory výkonu služby), Mgr. Lenka Štěpánková (Magistrát města Brna, Odbor sociální péče, Koordinační centrum prevence).

² TOUŠEK, L., WALACH, V., KUPKA, P., TVRDÁ, K., BRENDZOVÁ, A., LUPTÁK, Ľ., DVOŘÁKOVÁ, T., PLACHÝ, O. a VANKOVÁ, K., 2018. Labyrintem kriminality v sociálně vyloučených lokalitách. Brno: Doplněk, s. 71–73. Brno: Doplněk. Dostupné z: <http://brizolit.org/wp-content/uploads/2019/02/Labyrintem-zlo%C4%8Dinu-a-chudoby.pdf>.

Všem výše uvedeným děkujeme za příkladnou spolupráci, zprostředkování praktického vhledu do diskutované problematiky a obecně za čas, který do přípravy této metodiky vložili. Kromě členů pracovní skupiny chceme poděkovat následujícím lidem, kteří se různými způsoby taktéž zasloužili o podobu této metodiky: Mgr. Jakub Černý (Fakulta sociálních studií Ostravské univerzity), Růžena Dunková (Diecézní charita ostravsko-opavská), Markéta Fridrichová (ASZ), Mgr. Petr Hušek, Ph.D. (Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny), Mgr. Klára Kalibová, Ph.D. (In IUSTITIA, o.p.s.), Tomáš Klíma, DiS. (Odbor protidrogové politiky Úřadu vlády ČR), Mgr. Tomáš Klumpar (Beztíže), Bc. Helena Kuzníková (Odbor sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Ostravy), RNDr. Roman Matoušek, Ph.D. (Přírodovědecká fakulta Univerzita Karlova), Irena Theuserová, DiS. (Most k naději) a Mgr. Kamila Zinčenkova (ASZ).

Jsme přesvědčeni, že jsme společnými silami vytvořili dokument, který má své opodstatnění a může napomoci při řešení problému kriminality, na niž nejvíce doplácejí ti nejzranitelnější.

Kolektiv BRIZOLIT

Popis uplatnění certifikované metodiky

Cílem metodiky je poskytnout uživatelům znalosti a aplikovatelná opatření využitelná při identifikaci, předcházení a snižování bezpečnostních rizik, jež mohou vyplývat z existence SVL. V kontextu tradičně používaného modelu prevence kriminality v ČR je tak činěno na různých úrovních (primární, sekundární, terciární) a v různých kategoriích prevence (sociální, situační).

Výchozí princip uplatnění metodiky je založen na předpokladu nutnosti zohlednit lokální specifika jednotlivých SVL i obcí, ve kterých se nacházejí. Metodika proto nenabízí a ani nemůže nabídnout jednotný postup při zajišťování prevence kriminality a závislosti na drogách v SVL, ale poskytuje modelový postup (viz kapitola *Modelový postup řešení prevence kriminality v souvislosti se SVL*), doporučená opatření (viz kapitola *Souhrn doporučovaných opatření*) a znalosti (viz příloha *Analýza možností a širších souvislostí prevence kriminality v SVL*), které lze při zohlednění místní situace různě kombinovat. Lokální specifika se projevují nejméně ve třech následujících ohledech:

Různorodý charakter SVL. Pod pojmem „SVL“ se skrývá množství typově velmi odlišných lokalit, které se liší nejen svou velikostí či počtem obyvatel a svou geografickou polohou, ale také typem a stavem bytové zástavby, mírou napojení na občanskou či komerční infrastrukturu, typem vlastnictví poskytovaného bydlení, komplexitou sociální kontroly a v neposlední řadě charakteristikami obyvatelstva. Přitom platí, že různé typy SVL vyžadují různé kombinace opatření prevence kriminality.³

Místní struktura kriminality a viktimizace. Obecně se SVL vyznačují spíše méně závažnou kriminalitou, krádežemi, vloupáními a přestupky proti občanskému soužití. Existují však lokality, kde se jejich obyvatelé setkali se závažnějšími formami kriminality, jako jsou loupeže, násilná napadení, vraždy, či různými formami organizovaného zločinu. Typ kriminality stejně jako její různá míra výskytu a intenzity jsou tím, co je rovněž třeba vzít v potaz při navrhování prevence v konkrétních lokalitách.

Lokální skladba institucionálních aktérů prevence kriminality. Důležitým faktorem při formulování preventivních opatření je místní konfigurace aktérů vykonávajících prevenci, jejich působnost, pravomoci a lidské a finanční zdroje. Za klíčového aktéra prevence kriminality v SVL lze považovat obce, na jejichž správním území se SVL nacházejí, avšak jejich struktura a kapacity se velmi liší. To samé platí pro sektor nestátních neziskových organizací (NNO), které mohou být významným lokálním činitelem prevence, ale i pro územní orgány státní správy a orgány vykonávající státní správu v přenesené působnosti.

Stručně řečeno, aby byla prevence skutečně smysluplná a efektivní, musí být vždy uzpůsobena místní situaci; nelze formulovat jeden návod pro řešení kriminality související se SVL. Smysluplnější je nabídnout seznam návrhů, podle kterých je možné sestavit systém prevence tzv. na míru. To, jaká opatření, v jakém rozsahu, s jakými finančními náklady a ve spolupráci s jakými aktéry budou realizována, je nutně odvislé od konkrétní situace.

Metodika bude v této souvislosti využívána jako (1) klíčový dokument pro přípravu strategických plánů a tematických akčních plánů obcí v oblastech sociálního začleňování, bezpečnosti a prevence kriminality, (2) podklad pro analytické účely ve vztahu k náhle vzniklým konkrétním problémům v jednotlivých SVL, (3) přehledný zdroj opatření v oblasti bezpečnosti a prevence kriminality, (4) podklad pro přípravu designu evaluace implementovaných opatření a navržení měřitelných indikátorů plnění v oblasti bezpečnosti a prevence kriminality.

Opatření navrhována v této metodice mají status doporučovaných. Nemohou být závazná vzhledem k nutnosti reflektovat místní specifika v případě prevence kriminality v SVL. Z tohoto důvodu není rovněž možné finančně vyhodnotit implementaci jednotlivých opatření. Do výběru na lokální úrovni vstupují též politické a jiné zájmy, je tedy primárně na aktérech prevence, aby tuto finanční kalkulaci provedli.

³ Zjednodušeně řečeno, panelové sídliště se stovkami obyvatel a dostupnými veřejnými službami vyžaduje jiný přístup než např. ubytovna v průmyslové části města, několik chátrajících rodinných domů na okraji malé obce apod.

Uživatelé metodiky

Klíčovým uživatelem metodiky jsou místní samosprávy, zejména obce a jejich dílčí orgány. Spolu s koncepční přílohou *Analýza možností a širších souvislostí prevence kriminality v SVL* je však metodika využitelná pro širší spektrum uživatelů, kteří do prevence kriminality v SVL vstupují. Jedná se zejména o NNO, Odbor prevence kriminality MV ČR, ASZ, Probační a mediační službu ČR (PMS ČR) a PČR.

Primární uživatelé metodiky

- Obce:
 - pracovníci sociálních odborů a odborů bezpečnosti,
 - členové bezpečnostních komisí,
 - obecní policie,
 - metodici prevence,
 - asistenti prevence kriminality (APK).
- Poskytovatelé sociálních služeb v SVL.

Další uživatelé metodiky

- Krajské úřady:
 - koordinátoři prevence kriminality, protidrogoví koordinátoři,
 - koordinátoři pro záležitosti romské menšiny,
 - pracovníci odborů bezpečnosti,
 - členové bezpečnostních komisí.
- Úřad vlády ČR:
 - Odbor sociálního začleňování (ASZ),
 - expert(i) pro oblast bezpečnosti,
 - lokální konzultanti.
- MV ČR:
 - Odbor prevence kriminality.
- Ministerstvo spravedlnosti ČR (MS ČR),
 - PMS ČR.

- PČR:
 - styční důstojníci pro menšiny,
 - specialisté pro práci s minoritní skupinou Romů v SVL.

Východiska

Sociální vyloučení a kriminalita

Sociální vyloučení můžeme chápat jako proces (či průběžný stav tohoto procesu), při kterém z různých příčin dochází k vytěsňování jedinců či skupin na okraj společnosti, v důsledku čehož je jim omezován nebo zamezen přístup ke zdrojům, které jsou ostatním členům dostupné. Jádrem sociálního vyloučení je představa znevýhodnění jedné části společnosti oproti jejímu zbytku. V každé společnosti nabývá různé míry a intenzity, ale povětšinou se týká těch osob, které se odlišují od majoritní společnosti především na základě socioekonomického statusu či sociokulturní identity.⁴

Sociální vyloučení se nicméně neomezuje pouze na ekonomickou rovinu v podobě nezaměstnanosti či nedostatečného příjmu, které mohou vyústit v materiální deprivaci (chudobu). Projevuje se také v jiných oblastech života. Jakkoli jsou ekonomická aktivita a spotřeba člověka z hlediska postavení v současné společnosti klíčové, je třeba uvažovat také o vyloučení kulturním (nízké vzdělání a vzdělanostní aspirace), sociálním (sociální izolace a omezená síť sociálních kontaktů), symbolickém (stigmatizace a diskriminace), politickém (neúčast na veřejném dění, nízká důvěra ve formální instituce) a v neposlední řadě prostorovém (rezidenční segregace). Projevem prostorového vyloučení, ale zároveň i jeho příčinou je koncentrace sociálně znevýhodněných osob v místech, které jsou obecně chápány jako špatné adresy, ať už se o nich mluví

jako o „ghettech“, „slumech“ či „favelách“ apod. V tuzemském prostředí se pro taková místa vžilo specifické označení „SVL“.⁵

V ČR bylo v roce 2015 identifikováno více než 600 SVL a počet jejich obyvatel se odhaduje až na 115 000. SVL se nacházejí po celém území ČR, ačkoli nejvíce jich je v Ústeckém, Moravskoslezském a Karlovarském kraji. Jednotlivé lokality se od sebe liší nejen svou velikostí, ale také typem zástavby (od jednoho domu po celé sídliště), pozicí v geografickém prostoru (vesnice, město), typem vlastnictví (soukromý byt v nájmu, obecní byt v nájmu, ubytovna aj.), způsobem a rozsahem formální sociální kontroly (od žádné po vysokou) i typem obyvatelstva (především s ohledem na národnost či etnicitu, ale i jiné kategorie, jako je zdravotní stav, sociální status atd.).⁶

Veřejností nicméně bývají SVL vnímány zejména jako, budeme-li citovat jedno z provedených šetření, „bezpečnostní riziko pro majoritu“.⁷ Kriminalita připisovaná obyvatelům těchto lokalit se v letech 2011–2013 stala záminou mnoha protestních akcí, které doprovázela přítomnost stoupenců krajní pravice, pokud jimi nebyly přímo organizovány. S ohledem na sociální napětí, které tyto pochody posilovaly, vyhodnotila Bezpečnostní informační služba problematiku SVL jako „nejvýraznější rizikový faktor pro demokratické zřízení ČR“.⁸ Studie kriminality a jiných forem rizikového jednání pak zpravidla upozorňovaly na skutečnost, že se kolem tohoto tématu v souvislosti se SVL šíří řada mýtů a smyšlenek a že veřejné mínění má tendenci výše uvedený problém zveličovat.⁹ Jelikož však byly tyto studie převážně kvalitativně orientované, a tudíž se zaměřovaly na omezený počet SVL, jejich hodnota při problematizování

⁴ RŮŽIČKA, M. a L. TOUŠEK, 2014. Sociální exkluze: její prostorové formy a měnící se podoby. In: J. ŠUBRT, ed. Soudobá sociologie VI (Oblasti a specializace). Praha: Univerzita v Karlově v Praze, Nakladatelství Karolinum, s. 117–143.

⁵ TOUŠEK, L., 2006. Kultura chudoby, underclass a sociální vyloučení. In: T. HIRT a M. JAKOUBEK, ed. „Romové“ v osídlech sociálního vyloučení. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství Aleš Čeněk, s. 288–321.

⁶ WALACH, V. a P. KUPKA, 2016. Prostorové vyloučení po česku? Od sociálně vyloučených lokalit dál. ERA 21. (3), 73–75.

⁷ GABAL, I., K. ČADA a J. SNOPEK, 2008. Klíč k posílení Integrační politiky obcí – sociální vyloučení Romů a česká společnost. Praha: Otevřená společnost, o.p.s.

⁸ BEZPEČNOSTNÍ INFORMAČNÍ SLUŽBA, 2014. Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2013. Praha: Bezpečnostní informační služba, s. 10.

⁹ Viz např. RŮŽIČKA, M., 2012. Wacquant v „romském ghettu“: Poznámky k procesu ghettoizace v českých městech. In: J. TEMELOVÁ, L. POSPÍŠILOVÁ a M. OUŘEDNÍČEK, ed. Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., s. 20–45. RYDRYCH, E., 2013. Integrační strategie v oblasti bydlení v sociálně vyloučených lokalitách v Ostravě. In: D. BITTNEROVÁ, ed. Etnické komunity - Romové. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, s. 105–112. TOPINKA, D. a K. JANOUŠKOVÁ, ed., 2009. Výzkum rizikových faktorů souvisejících s existencí sociálně vyloučených romských lokalit ve městě Přerově. Ostrava: Sociofaktor. TOUŠEK, L., 2012. Kvalitativní analýza pocitu bezpečí občanů města Pardubice. Plzeň: Centrum aplikované antropologie a terénního výzkumu.

kriminality související se SVL jako celkem je spíše omezená. Kvalitativní studie z definice neumožňují určit rozsah či míru sociálních jevů, jako je kriminalita. K zobecňování výsledků z výzkumu na celou populaci zkoumaných jednotek je podstatně lépe vybaveno kvantitativní šetření.

Kvantitativní šetření realizované v rámci projektu BRIZOLIT se zaměřilo na zkušenosti s viktimizací respondentů z řad obyvatel SVL a jejich sousedů žijících ve stejných obcích, ale mimo SVL. Viktimizace obecně označuje proces, v němž se člověk stává obětí kriminality. Šetření ukázalo, že v posledních 12 měsících se v populaci SVL vyskytoval větší počet těch, kteří se alespoň jednou stali obětí kriminality, než tomu bylo v druhé zkoumané populaci. V číslech to znamená, že zatímco 51 % obyvatel SVL bylo v daném období viktimizováno, u jejich sousedů to bylo 36 %. Rozdíl 15 procentních bodů můžeme považovat za dostatečně průkazný, pokud jde o potřebnost soustředit preventivní opatření na obyvatele SVL, ať už byli viktimizováni v místě svého bydliště, anebo za jeho hranicemi.¹⁰

Na tomto základě lze předpokládat, že prostorová koncentrace a reprodukce negativních dopadů sociálního vyloučení může vést ke ztrátě aspirací očekávaných od jedince společností, narušení sociálních vztahů, stigmatizaci, diskriminaci, chudobě a hledání alternativních cest k uspokojování materiální deprivace a statusové frustrace. V důsledku toho se zvyšuje riziko výskytu kriminogenních jevů i samotné kriminality. Obyvatelé SVL se dopouštějí zejména bagatelní formy majetkové, násilné a drogové kriminality. Na druhé straně se v důsledku svého postavení ve společnosti stávají oběťmi kriminality, a to i organizovaného charakteru, zejména lichvy, obchodování s lidmi za účelem pracovního a sexuálního vykořisťování, podvodů a tzv. obchodu s chudobou, jejímiž pachatelé jsou nezdědka osoby z vnějšího prostředí.¹¹

Kriminalita související s existencí SVL představuje komplexní fenomén také proto, že je nezdědka spojována, jak již bylo řečeno, s meziskupinovým napětím. K tomu dvě poznámky. Zaprvé, nejedná se vždy o skupiny definované národnostně či etnicky, nýbrž také třeba z hlediska délky bydlení v lokalitě.¹² Zadruhé, sociální napětí v SVL má patrně mnohem hlubší kořeny v pocíťované nespokojenosti se symbolickým i materiálním úpadkem lokalit a poklesem životních standardů jejich obyvatel.¹³ I přesto však platí, že jedním z důvodů, proč se prevencí kriminality zabývat, je právě zájem předcházet eskalaci meziskupinového konfliktu a radikalizaci určité části občanů. Eskalace může roztočit spirálu vzájemných fyzických napadení včetně násilí z nenávisti a zhoršení bezpečnostní situace nejen na lokální, ale i celostátní úrovni.

Model prevence kriminality v ČR

V ČR je prevence kriminality založena na kombinaci dvou modelů, a to epidemiologického a kriminologického. První model rozlišuje tři klasické úrovně prevence kriminality: (1) primární, (2) sekundární a (3) terciární.

Primární prevence se nezaměřuje na kriminalitu jako takovou, ale na její předcházení a odstraňování příčin na celospolečenské úrovni, a to např. změnou sociálního prostředí, zvyšováním formální a neformální sociální kontroly, vzděláváním a informováním veřejnosti, posilováním sociální soudržnosti, snižováním strachu z kriminality, ale také odstrašujícím efektem trestního systému. Primární prevence je cílena na širší fyzické a sociální prostředí, nikoli přímo na pachatele či oběť.

Sekundární prevence je cílena na prostředí a osoby, které jsou kriminalitou ohroženy více než jiné, tj. na kriminogenní jevy a rizika. Předmětem sekundární

¹⁰ TOUŠEK, L., WALACH, V., KUPKA, P., TVRDÁ, K., BRENDZOVÁ, A., LUPTÁK, Ľ., DVOŘÁKOVÁ, T., PLACHÝ, O. a VANKOVÁ, K., 2018. Labyrintem kriminality v sociálně vyloučených lokalitách. Brno: Doplněk, s. 71–73. Brno: Doplněk. Dostupné z: <http://brizolit.org/wp-content/uploads/2019/02/Labyrintem-zlo%C4%8Dinu-a-chudoby.pdf>.

¹¹ Srov. MAZEL, M., 2006. Výzkum kriminality v sociálně vyloučených lokalitách na Sokolovsku, Mostecku a v Ústí nad Labem a okolí Informace o výstupech z výzkumu. Praha: Odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR.

¹² Rozdělování na „neproblémové“ starousedlíky a „problémové“ novousedlíky a tendence dávat nárůst kriminality do souvislosti právě s jejich migrací byly ostatně přítomny již v debatách ohledně nepokojů na Šluknovsku. Viz KAFKOVÁ, J., L. SOKAČOVÁ a E. SZÉNÁSSY, 2012. Analýza migračních trendů na Šluknovsku (Varnsdorf, Rumburk, Jiříkov, Krásná Lípa a Šluknov) (Varnsdorf, Rumburk, Jiříkov, Krásná Lípa a Šluknov). Praha: Agentura pro sociální začleňování.

¹³ Srov. WALACH, V., 2018. Zdroje nebezpečnosti v sociálně vyloučené lokalitě. Sociologický časopis/Czech Sociological Review. 54(02), 253–275.

prevence jsou faktory, o kterých se předpokládá, že mohou vést ke kriminalitě, a osoby, u kterých je vyšší pravděpodobnost toho, že by se mohly stát pachateli, respektive oběťmi kriminality. Nástroje sekundární prevence lze chápat jako včasné intervenční a patří mezi ně zejména různé formy prostorově a sociálně cílené situační prevence a *community policing*.

Terciární prevence se zaměřuje na prostředí a osoby (pachatele a oběti) už zasažené kriminalitou. Cílem terciární prevence je snižování dopadů kriminality a újmy, kterou působí obětem a společnosti, a zabránění jejímu opakování. Mezi nástroje terciární prevence se řadí pomoc obětem kriminality (psychologická, sociální, finanční a materiální) i jejím pachatelům (např. resocializační programy), ale zejména různé formy trestů, jejichž cílem je snižovat či znemožňovat páčání další kriminality.

Druhý model prevence kriminality, k němuž se v této metodice hlásíme, je v různé míře intenzity začleněn do předchozího modelu a rozděluje způsoby prevence na dvě obecné skupiny nástrojů: (1) sociální prevenci a (2) situační, někdy též environmentální prevenci. Situační prevence je založena na redukci příležitostí pro páčání kriminality, případně na zvyšování pravděpodobnosti její identifikace a odhalení. Naopak sociální prevence je namířena na změnu sociálního prostředí a motivace pachatelů, respektive důvodů, které ke kriminalitě vedou.

Oba uvedené modely prevence kriminality jsou komplementární a jejich jednotlivé úrovně se vzájemně prolínají. Nástroje považované za sekundární prevenci u jedné oblasti mohou být nástroji primární prevence u jiné apod. Např. u problematiky užívání drog může být podpora komunitní práce nástrojem primární prevence, zatímco u majetkové kriminality může být nástrojem sekundární prevence. Důvodem je to, že v kontextu užívání drog chápeme komunitní práci jako nástroj posilování soudržnosti a šíření informací v SVL, které by se jinak k obyvatelům SVL nedostaly, prostřednictvím důvěrných kanálů, a tudíž jako nástroj primární prevence. V kontextu majetkové kriminality její úlohu chápeme především v poskytování zázemí pro volnočasové aktivity ohrožené mládeže (např. v komunitních centrech), a tedy na úrovni sekundární prevence.

U jednotlivých společenských problémů a forem kriminality se ale může odlišovat nejenom pojetí úrovně prevence, ale i to, zda jde o situační, či o sociální prevenci. Alternativní trávení volného času v komunitních centrech může představovat snahu o změnu sociálního prostředí a přebírání pozitivních rolí, ale také situační nástroj zamezující pouliční kriminalitě. Stručně řečeno, model prevence je pouze modelem, který v různém kontextu může nabývat různých podob.

V našem případě je, jak již bylo řečeno, využívána kombinace obou modelů. U každého z doporučení (*Souhrn doporučovaných opatření*) uvádíme, o jaký typ prevence se jedná a v každé kapitole přílohy (*Analýza možností a širších souvislostí prevence kriminality v SVL*), pokrývající tematickou oblast prevence, se zaměřujeme na dílčí úrovně epidemiologického modelu v kontextu dimenzí kriminologického modelu. Jinými slovy, u primární prevence rozlišujeme primární sociální a primární situační prevenci a totéž platí také pro sekundární a terciární prevenci. Obecně jsme primární prevenci vymezili ve vztahu k celé společnosti, zatímco sekundární prevenci již k obyvatelstvu SVL, respektive dílčím skupinám těchto obyvatel, jako jsou děti, mládež, závislí na drogách atp. Terciární prevence zůstala zaměřena na situaci po spáchání zločinu, tj. soustředí se primárně na pachatele a oběť (respektive zadlužené či drogově závislé), jejich okolí a případně celé místní společenství, lze-li očekávat, že bylo spáchaným činem zasaženo.

Co se týče situační a sociální prevence, následovali jsme obecně výše uvedené vymezení, není-li uvedeno jinak. Do situační prevence jsme zařadili ta opatření, která mají potenciál snížit příležitosti ke kriminalitě přímo působením v prostoru SVL. V sociální prevenci jsme pak zohlednili opatření týkající se spíše sociálních důvodů k páčání kriminality.

Prevence kriminality ve vztahu k sociálnímu vyloučení

Základním dokumentem upravujícím prevenci kriminality ve vztahu k sociálnímu vyloučení je *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020*.¹⁴ Tato *Strategie* v části VI. popisuje stav dané problematiky, vyjmenovává

¹⁴ Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republice-na-leta-2016-az-2020.aspx>.

základní nástroje a programy prevence a formuluje specifické cíle, kterých by mělo být dosaženo. Důraz je ve *Strategii* kladen na komplexní přístup k dané problematice, a to z důvodů multidimenzionální povahy příčin, projevů a důsledků sociálního vyloučení. Komplexní přístup spočívá zejména ve spolupráci všech zainteresovaných subjektů státní správy, samosprávy a veřejného sektoru a počítá i s aktivním zapojením samotných obyvatel vyloučených lokalit.

Mezi specifické cíle strategie prevence, které *Akční plán prevence kriminality na léta 2016 až 2020*¹⁵ dále rozebírá v podobě konkrétních úkolů, mimo jiné patří:

- Při řešení bezpečnostní situace a prevence kriminality v rizikových (zejména sociálně vyloučených) lokalitách uplatňovat komplexní přístup založený na spolupráci odpovědných partnerů a kombinaci opatření cílených na příčiny problémů.
- Do řešení problémů v SVL co nejvíce aktivně zapojovat obyvatele těchto lokalit, nabízet jim rovněž uplatnění v rámci subjektů odpovědných za řešení problémů.
- Předcházet radikalizaci a dalším formám nesnášenlivosti s důrazem na prevenci násilí z nenávisti.
- Zaměřit se na problematiku jevy související se sociálním vyloučením, jako je lichva a užívání drog, ale také na činnost infrastruktury, která sociální vyloučení využívá a zneužívá (např. poskytovatelé substandardního bydlení, zastavárny, sběrný druhotných surovin).
- Rozvíjet dosavadní projekty prevence kriminality (Asistent prevence kriminality, Asistent při jednání s policií a úřady, Domovník-preventista), posilovat roli styčných důstojníků pro menšiny a rozvíjet specializaci pro práci s romskou menšinou v SVL.

V předkládané metodice vycházíme z uvedených cílů a rozvíjíme je ve vztahu ke konkrétnímu typu kriminality nebo sociálního problému. Dále vycházíme ze strategických dokumentů ČR, které se dané problematiky dotýkají a které jsou uvedeny v seznamu zdrojů.

¹⁵ Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/akcni-plan-prevence-kriminality-2016-2020.aspx>.

¹⁶ V této části uvádíme pouze nástroje a programy, které jsou etablované, metodicky ukotvené a prevence kriminality v kontextu SVL je jejich primárním cílem.

¹⁷ <http://www.prevencekriminality.cz/projekty/overene-projekty-upr/asistent-prevence-kriminality/>.

¹⁸ <https://www.nsp.cz/jednotka-prace/asistent-prevence-krimina>

Základní nástroje a programy prevence kriminality v kontextu SVL¹⁶

Asistent prevence kriminality

Cílem projekt APK¹⁷ je snížení kriminality v SVL, a to zejména na její bagatelní a latentní úrovni, posilování sociální kontroly na základě místní znalosti, zvýšení pocitu bezpečí a změna negativního pohledu majoritní společnosti na osoby sociálně vyloučené. APK je zaměstnancem samosprávy zařazeným v obecní policii, není však strážníkem ani čekatelem. Plní úkoly, které nejsou výhradně v kompetenci strážníka nebo čekatele. Mezi jeho pracovní činnosti patří:

- dohled nad veřejným pořádkem a řešení záležitostí souvisejících s narušováním občanského soužití;
- pravidelný kontakt s problémovými jedinci, respektive celými rodinami, řešení vzniklých sporů, poskytování základních rad při řešení problémů (zadluženost apod.);
- dohled nad bezpečností dětí v blízkosti základní školy v lokalitě (potlačování projevů šikany, fyzického a verbálního napadání, kouření dětí);
- dohled nad bezpečností silničního provozu v okolí školy v ranních hodinách při příchodu dětí do školy a v odpoledních hodinách při jejich odchodu;
- kontrola okolí barů a heren, jejich návštěvy za účelem zjištění přítomnosti osob pod stanovenou věkovou hranicí nebo mladistvých a nezletilých pod vlivem alkoholu, případně konzumujících alkohol;
- asistence při řešení dalších sociálních problémů lokality dle aktuální bezpečnostní situace ve městě;
- spolupráce s příslušným odborem sociálních věcí, s terénním sociálním pracovníkem a NNO, s romským poradcem a asistentem, protidrogovým poradcem, manažerem prevence kriminality, občanskou poradnou apod.¹⁸

Financování:

- Program prevence kriminality MV ČR
- ESF Operační program Zaměstnanost MPSV ČR
- Obec

Další informace:

- Asistent prevence kriminality. Metodika výběru, přípravy a činnosti¹⁹
- Metodické pokyny k realizaci projektu Asistent prevence kriminality²⁰

Asistent při jednání s policií a dalšími úřady

Jedná se o původně specializovanou sociální službu poskytovanou NNO, jejíž kořeny sahají do roku 2003, kdy byla pilotně realizována v Ostravě a v roce 2006 rozšířena do jiných měst pod různými názvy.²¹ Postupně se v některých případech tato služba stala součástí standardní nabídky terénních sociálních programů. Cílem služby je pomáhat sociálně znevýhodněným osobám při uplatnění jejich práv a následném řešení jejich situace či navazovat důvěru a kontakt obyvatel SVL s PČR, oficiálními úřady a dalšími institucemi.

Náplň práce asistenta je:

- podpora integrace obyvatel SVL do společnosti prostřednictvím individuální pomoci poskytované v oblasti bezpečnosti;
- pomoc při stabilizaci bezpečnostní situace v SVL a minimalizace latentní kriminality;
- import práva a spravedlnosti do prostředí sociální exkluze;
- posilování důvěry obyvatel SVL v orgány státní správy a samosprávy;
- Pomoc při navázání komunikace obyvatel SVL s dalšími institucemi a organizacemi;

- pomoc obětem, svědkům a v určitých případech též pachatelům trestních činů či protiprávního jednání při uplatnění jejich práv a následném řešení jejich situace.

Poskytování této služby musí odpovídat všem podmínkám daným zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů a souvisejícím předpisům. Službu poskytuje v Brně např. DROM, romské středisko.²²

Financování:

- MPSV ČR, dotace pro poskytování sociálních služeb, ESF Operační program Zaměstnanost;
- Obec.

Další informace:

- Metodika činnosti Asistentů pro jednání s policií a dalšími úřady.²³

Domovník-preventista

Cílem projektu Domovník-preventista²⁴ je ustanovit funkci domovníků v systému bezpečnosti a veřejného pořádku, zajistit dodržování základních bezpečnostních standardů v bytovém domě všemi nájemníky; snížit rizika vandalizmu, pohybu a pobytu nepovolaných osob a rušení nočního klidu; vytvořit podmínky pro dlouhodobé udržení pořádku, společensky žádoucích vztahů a jednání; posílit odpovědnost nájemníků za péči, údržbu a užívání svěřeného majetku; umožnit alespoň částečnou zaměstnanost osob dlouhodobě nezaměstnaných.

Projekt byl pilotně vyzkoušen v roce 2013 v pěti městech ČR a následně postupně rozšiřován i do dalších obcí. Jeho uplatnění ze strany obcí je možné univerzálně, nejenom v SVL.

¹⁹ <https://www.mvcr.cz/soubor/metodika-apk-pdf.aspx>

²⁰ http://www.prevencekriminality.cz/evt_file.php?file=191

²¹ Asistent policie pro práci v sociálně vyloučených romských komunitách, Asistent policie pro práci v sociálně vyloučených lokalitách, Asistent obětem a pachatelům trestné činnosti nebo Sociální asistent v trestním řízení.

²² <http://www.drom.cz/sluzba/cz/11/asistence-obetem-a-pachatelum-trestne-cinnosti/>

²³ <https://www.mvcr.cz/soubor/dokumenty-prevence-metodika-cinnosti-asistentu-pdf.aspx>

²⁴ <https://www.mvcr.cz/clanek/domovnik-preventista.aspx>

Financování:

- Program prevence kriminality MV ČR;
- ESF Operační program Zaměstnanost;
- obec.

Další informace:

- www.prevencekriminality.cz

Policejní specialisté pro práci s romskou menšinou v SVL

Policejní specialisté pro práci s romskou menšinou v SVL působí pilotně ve vybraných obcích Karlovarského kraje, Moravskoslezského, Olomouckého a Ústeckého kraje. Jde o policistu s praxí, který působí na obvodním oddělení, do něhož spadají vybrané SVL, a činnost specialisty vykonává v rozsahu 50 % pracovního fondu své hlavní pozice. Náplní jeho práce je zlepšení vzájemných vztahů mezi policií a romskými obyvateli, zejména v oblastech se zvýšeným sociálním napětím a dílčími konflikty mezi Romy a majoritou. Jeho činnost by měla vést k minimalizaci trestné činnosti a interetnických konfliktů.

Náplní jeho činnosti je:

- podílet se na odhalování, prověřování a objasňování trestných činů spáchaných příslušníky romské menšiny nebo na nich spáchaných;
- být nápomocen při jejich řešení dalším příslušným orgánům;
- vykonávat preventivní a právně osvětovou činnost se zaměřením na příslušníky romské menšiny;
- spolupracovat s poskytovateli sociálních služeb, představiteli místní samosprávy a státní správy, v jejichž působnosti se nacházejí SVL;
- spolupracovat v rámci služebního obvodu s představiteli romských komunit ve městech, obcích a SVL.

Zavedení policejních specialistů pro práci s minoritní skupinou Romů v SVL probíhalo v rámci stejnojmenného projektu, který byl realizován od roku 2014 do 2017.

Další informace:

- [Prezentace projektu](#)²⁵
- [Web MV ČR](#)²⁶

Styční důstojníci pro menšiny

Styčný důstojník je specializovaný policista ve vztahu k problematice menšin, jenž na místní úrovni vytváří vlastní pracovní síť. Pracuje na všech krajských ředitelstvích PČR. Hlavní náplní jeho činnosti je navazování kontaktů, posilování důvěry a spolupráce s příslušníky menšin a PČR. Ve spolupráci s dalšími institucemi státní správy, krajské správy, místní samosprávy a veřejného sektoru navrhuje opatření snižující interetnické napětí. Vykonává monitoring a analýzu kriminogenních faktorů v rámci územní působnosti včetně latentních forem kriminality, které mohou souviset s postavením menšin v rámci společnosti. Dále je jeho úkolem řízení a koordinace činnosti pracovní skupiny pro menšiny na úrovni krajských ředitelství PČR.

Další informace:

- [Web MV ČR](#)²⁷

Program prevence kriminality na místní úrovni

Program prevence kriminality na místní úrovni je dotační titul každoročně vyhlašovaný MV ČR, jehož příjemcem je kraj, obec nebo dobrovolný svazek obcí. Dotace jsou určeny na projekty neinvestičního i investičního charakteru a faktickým realizátorem dílčího preventivního projektu může být i NNO, příspěvková organizace či další osoby, se kterými příjemce dotace uzavře smlouvu. V rámci

²⁵ Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/policejni-specialiste-pro-romy-v-svl-pptx.aspx>.

²⁶ <https://www.policie.cz/clanek/kancelar-projektu-a-evropskych-fondu-norske-fondy-2009-2014.aspx?q=Y2hudW09Nw%3d%3d>

²⁷ <https://www.policie.cz/clanek/kancelar-projektu-a-evropskych-fondu-norske-fondy-2009-2014.aspx?q=Y2hudW09Nw%3d%3d>

vypsání dotačního titulu jsou stanoveny priority oblasti podpory. Mezi typy projektů prevence kriminality patří např.:

- z oblasti sociální prevence
 - sportovní aktivity,
 - zájmové aktivity;
- z oblasti situační prevence
 - městské kamerové dohlížecí systémy,
 - osvětlení,
 - oplocení;
- z oblasti informování občanů
 - preventivní aktivity PČR a městské policie (MP),
 - přednášky,
 - poradenská centra,
 - tištěné informační materiály apod.²⁸

Další informace:

- Koordinátoři prevence kriminality krajských úřadů
- MV ČR, Odbor prevence kriminality²⁹

Institucionální struktura prevence kriminality

Státní správa

Republikový výbor pro prevenci kriminality³⁰

Republikový výbor pro prevenci kriminality je meziresortní orgán zřízený usnesením vlády č. 617/1993 při MV ČR. Odpovídá za vytváření preventivní politiky Vlády ČR. Úloha výboru je iniciační a informační, plní koordinační roli vůči

aktivitám na všech úrovních státní i veřejné správy a schvaluje dotace na preventivní projekty realizované na republikové, krajské a místní úrovni. Odpovídá za zpracovávání materiálů pro jednání vlády a Parlamentu ČR z oblasti prevence kriminality a uskutečňování mezinárodních kontaktů.

Úřad vlády ČR

Odbor pro sociální začleňování³¹

Odbor pro sociální začleňování (ASZ)³² pomáhá obcím a městům při mapování a detailním poznávání problémů SVL a jejich obyvatel, při přípravě a nastavování dlouhodobějších procesů pro jejich řešení a při získávání financí na tyto postupy, a to včetně oblasti prevence kriminality. Ustavuje pozici centrálního experta a lokálních expertů pro oblast bezpečnosti a v rámci spolupráce s obcemi koordinuje platformy pro řešení problematiky bezpečnosti v SVL.

Rada vlády pro záležitosti romské menšiny³³

Rada vlády pro záležitosti romské menšiny je stálým poradním a iniciačním orgánem vlády pro otázky romské menšiny, který systémově napomáhá integraci Romů do společnosti. Soustřeďuje, projednává a předkládá vládě informace, podklady a návrhy pro tvorbu a uplatňování politiky vlády, které se týkají Romů, a také doporučuje finanční podporu obcím a NNO pracujícím v této oblasti.

Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky³⁴

Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky koordinuje a doporučuje financování programů protidrogové politiky, a to jak na celostátní, tak na místní úrovni. Dále zabezpečuje kvalitu programů prevence užívání drog, léčby a integrace jejich uživatelů.

²⁸ <http://www.mvcr.cz/soubor/0433-08-pdf.aspx>

²⁹ MV ČR, 2008. Typy projektů prevence kriminality. Praha: MV ČR. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/0433-08-pdf.aspx>

³⁰ <https://www.mvcr.cz/clanek/rvppk-republikovy-vybor-pro-prevenci-kriminality.aspx>.

³¹ <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/organizacni-struktura/mgr--david-benak--dis--155020/>.

³² <https://www.socialni-zaclenovani.cz/>.

³³ <https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/zalezitosti-romske-komunity/uvod-5779/>.

³⁴ <https://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/protidrogova-politika-72746/>.

Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti³⁵

Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti je organizační součástí odboru protidrogové politiky a poskytuje informace o problému drog v ČR. V rámci tzv. drogového informačního systému provádí a iniciuje monitorovací a výzkumné aktivity a podílí se na nich.

Výňatek z organizační struktury:

- Sekce pro lidská práva
 - Odbor lidských práv a ochrany menšin
 - Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny³⁶
 - Rada vlády pro záležitosti romské menšiny³⁷
 - Pracovní skupina pro bezpečnost
 - Odbor pro sociální začleňování³⁸
 - ASZ³⁹
 - Expert pro oblast bezpečnosti⁴⁰
 - Předseda vlády
 - Odbor protidrogové politiky⁴¹
 - Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky⁴²
 - Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti⁴³

Ministerstvo vnitra ČR

Odpovídá za fungování a rozvoj systému prevence kriminality na republikové, krajské a lokální úrovni, zpracovává národní strategii prevence kriminality a její akční plán. Odbor prevence kriminality⁴⁴ Ministerstva vnitra plní úkoly související s činností sekretariátu republikového výboru. Vytváří specifické projekty v oblasti prevence kriminality a zajišťuje konzultační činnost, např. také vůči krajům. Realizuje základní dotační podporu projektům krajů, měst a obcí.

Výňatek z organizační struktury:

- Sekce vnitřní bezpečnosti a policejního vzdělávání
 - Odbor prevence kriminality⁴⁵
 - Odbor bezpečnostního výzkumu a policejního vzdělávání⁴⁶
 - Odbor bezpečnostní politiky⁴⁷

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Rozvíjí nástroje a služby sociální prevence, aktivní politiky zaměstnanosti, sociálně právní ochrany dětí a systému sociálních dávek. Vytváří a podporuje aktivity, které přispívají k prevenci patologického a delikventního jednání, podílí se na sociální inkluzi. Koordinuje, metodicky řídí a spoluvytváří koncepční řešení sociální práce ve veřejné správě a spolupůsobí v oblasti realizace programů sociální práce ve vyloučených lokalitách.

³⁵ <https://www.drogy-info.cz/nms/o-nas/narodni-monitorovaci-stredisko-pro-drogy-a-zavislosti/>.

³⁶ <https://www.vlada.cz/cz/ppov/zmocnenec-vlady-pro-lidska-prava/organizace-sekce-lp/organizace-sekce-lidskych-prav-107606/>.

³⁷ <https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/zalezitosti-romske-komunity/uvod-5779/>.

³⁸ <https://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/organizacni-struktura/mgr--david-benak--dis--155020/>.

³⁹ <https://www.socialni-zaclenovani.cz/>.

⁴⁰ <https://www.socialni-zaclenovani.cz/oblasti-podpory/bezpecnost/>.

⁴¹ <https://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/media/odbor-protidrogove-politiky---sekretariat-rady-vlady-pro-koordinaci-protidrogove-politiky-102073/>.

⁴² <https://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/protidrogova-politika-72746/>.

⁴³ <https://www.drogy-info.cz/nms/o-nas/narodni-monitorovaci-stredisko-pro-drogy-a-zavislosti/>.

⁴⁴ <http://www.prevencekriminality.cz/>.

⁴⁵ <https://www.mvcr.cz/clanek/odbor-prevence-kriminality.aspx>

⁴⁶ <https://www.mvcr.cz/clanek/odbory-odbor-bezpecnostniho-vyzkumu-a-policejniho-vzdelavani.aspx>

⁴⁷ <https://www.mvcr.cz/clanek/odbory-odbor-bezpecnostni-politiky.aspx>

Výňatek z organizační struktury:

- Sekce sociální politiky
 - Odbor sociálních služeb, sociální práce a sociálního bydlení⁴⁸
 - Odbor rodinné politiky a ochrany práv dětí⁴⁹
 - Oddělení koncepce sociální práce a vzdělávání⁵⁰
- Sekce evropských fondů a mezinárodní spolupráce
 - Odbor realizace programů ESF – sociální začleňování⁵¹
- Sekce zaměstnanosti

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

V kontextu prevence kriminality spočívá jeho stěžejní úloha v oblasti politiky a koncepce bydlení a regionálního rozvoje, a to včetně realizace dotačních titulů v rámci Integrovaného operačního programu⁵² specificky určených pro SVL (např. výzva Sociální bydlení pro sociálně vyloučené lokality⁵³, Sociální podnikání pro sociálně vyloučené lokality⁵⁴ apod.).

Výňatek z organizační struktury:

- Sekce regionálního rozvoje
 - Odbor politiky bydlení
- Sekce evropských a národních programů
 - Odbor řízení operačních programů
 - Odbor správy národních programů

Ministerstvo spravedlnosti ČR

V kontextu prevence kriminality odpovídá MS ČR za tvorbu legislativních návrhů v oblasti trestního práva včetně oslabování rizikových faktorů, které přispívají k výskytu kriminálního jednání. Je zřizovatelem a řídicím orgánem Probační a mediační služby a Institutu pro kriminologii a sociální prevenci (IKSP).

Výňatek z organizační struktury:

- Sekce trestní politiky
 - PMS⁵⁵

PMS usiluje o zprostředkování účinného a společensky prospěšného řešení konfliktů spojených s trestnou činností a současně organizuje a zajišťuje efektivní a důstojný výkon alternativních trestů a opatření s důrazem na zájmy poškozených, ochranu komunity a prevenci kriminality.
 - IKSP⁵⁶

IKSP je organizační složkou řízenou MS ČR, jejíž náplní je výzkumná a analytická činnost v oblasti kriminality, justice, práva a bezpečnosti.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

V rámci své působnosti vytváří koncepci primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže a koordinuje její naplňování, a to i prostřednictvím dotačních titulů a materiálů legislativní povahy. Ve spolupráci s krajskými školními koordinátory organizuje pracovní setkání s metodiky prevence pedagogicko-psychologických poraden, pracovníky středisek výchovné péče apod.

⁴⁸ <https://www.mpsv.cz/cs/9>

⁴⁹ <https://www.mpsv.cz/cs/4>

⁵⁰ <https://www.mpsv.cz/cs/14279#oksp>

⁵¹ <https://www.esfcr.cz/>

⁵² <http://irop.mmr.cz/>

⁵³ <http://www.irop.mmr.cz/cs/Vyzvy/Seznam/Vyzva-c-80-Socialni-bydleni-pro-socialne-vyloucene>

⁵⁴ <http://www.irop.mmr.cz/cs/Vyzvy/Seznam/Vyzva-c-44-Socialni-podnikani-pro-socialne-vylouce>

⁵⁵ <https://www.pmscr.cz/>

⁵⁶ <http://www.ok.cz/iksp/>

Výňatek z organizační struktury:

- Sekce vzdělávání
 - Odbor středního a vyššího odborného vzdělávání a institucionální výchovy
 - Oddělení institucionální výchovy a prevence⁵⁷

Ministerstvo zdravotnictví ČR

V oblasti prevence kriminality spolupracuje zejména v oblasti prevence užívání návykových látek, a to včetně vypisování dotačních titulů⁵⁸ v této oblasti.

Výňatek z organizační struktury:

- Sekce zdravotní péče
 - Odbor zdravotních služeb⁵⁹
 - Oddělení zdravotních programů⁶⁰

Krajská správa

Krajský úřad

- Koordinátor prevence kriminality⁶¹

Pozice koordinátora prevence kriminality krajského úřadu je v rámci samostatné působnosti krajů řešena individuálně, stejně jako jeho začlenění v organizační struktuře kraje (často v rámci odboru sociálních věcí, případně dalších odborů). Pozice je nezřídka kumulována s jinými agendami (např. s protidrogovým koordinátorem).
- Protidrogový koordinátor

Pozice protidrogového koordinátora je v rámci samostatné působnosti krajů řešena individuálně, stejně jako jeho začlenění v organizační

struktuře kraje (často v rámci odboru sociálních věcí, případně dalších odborů). Pozice je nezřídka kumulována s jinými agendami (např. s koordinátorem prevence kriminality). Seznam protidrogových koordinátorů je dostupný např. na www.drogy-info.cz.

- Koordinátor pro romské záležitosti

Pozice koordinátora je ustavena dle § 67 odst.1 písm. f) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů. Jeho organizační začlenění je řešeno individuálně dle krajů (např. odbor sociálních věcí). Pracovní pozice koordinátora je podporována dotačním programem Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, který rovněž vymezuje okruhy jeho činností (viz zde⁶²).

Místní samospráva

Úřad obce, magistrát obce

- Obecní policie, je-li zřízena
 - Metodik prevence kriminality, je-li ustanoven
- Odbor (oddělení) sociálních věcí (péče)
 - Sociální kurátor (kurátor pro dospělé)
 - Oddělení sociálně právní ochrany dětí
 - Kurátor pro děti a mládež
- Romský poradce, je-li ustanoven
- Odbor/oddělení prevence kriminality či bezpečnosti, je-li zřízeno
 - Koordinátor prevence kriminality, je-li zřízen
 - Protidrogový koordinátor, je-li zřízen⁶³

⁵⁷ <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/obsazeni-useku-1>

⁵⁸ https://www.mzcr.cz/dokumenty/metodika-pro-poskytovani-financnich-prostredku-na-realizaci-neinvesticnich-proje_13832_3725_1.html

⁵⁹ https://www.mzcr.cz/obsah/odbor-zdravotnich-sluzeb_2614_1.html

⁶⁰ http://www.mzcr.cz/obsah/oddeleni-zdravotnich-programu_2568_1.html

⁶¹ <https://www.mvcr.cz/clanek/doporuceny-obsah-cinnosti-manazera-koordinatora-prevence-kriminality-krajskeho-uradu.aspx>

⁶² <https://www.vlada.cz/scripts/detail.php?pgid=941>

⁶³ Seznam některých místních koordinátorů prevence a protidrogových koordinátorů je dostupný na www.prevence-info.cz.

Modelový postup řešení prevence kriminality v souvislosti se SVL

Modelový postup práce s metodikou je určen zejména orgánům místní samosprávy, konkrétně obcím. Rozdělen je do čtyř hlavních fází: (1) identifikace problémů v oblasti kriminality, (2) selekce preventivních opatření, (3) realizace preventivních opatření a (4) jejich evaluace. U každé z těchto fází je formulován cíl, dílčí kroky k jeho dosažení (dále rozvedené v *Popisu modelového postupu*) a očekávaný výsledek.

Schéma modelového postupu

	Fáze			
	I. Identifikace	II. Selektce	III. Realizace	IV. Evaluace
Cíl fáze	Identifikace problémů v oblasti kriminality v SVL	Výběr opatření prevence kriminality v SVL	Uskutečnění vybraných preventivních opatření	Vyhodnocení očekávaných přínosů realizovaných opatření
Kroky jednotlivých fází	1.1 Vytvoření pracovní skupiny	2.1 Přiřazení identifikovaného problému k určitým typům kriminality či závislosti na drogách	3. 1. Realizace opatření dle Plánu vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL	4.1 Provedení evaluace na základě měřitelných indikátorů stanovených v Plánu vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL
	1.2 Získání informací o kriminalitě a souvisejících jevech v SVL	2.2 Určení očekávaného přínosu zajišťování prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL	3.2 Průběžné hodnocení realizace ze strany PS dle Plánu vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL	4.2 Vyhotovení Zprávy o vyhodnocení očekávaných přínosů implementovaných opatření prevence kriminality v SVL a její předání radě nebo zastupitelstvu obce
	1.3 Diskuse a určení hlavních problémů v oblasti kriminality a souvisejících jevů v SVL	2.3 Určení cílové populace, zajišťování prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL	3.3 Vyhotovení Závěrečných zpráv o realizaci vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL a jejich postoupení PS	
	1.4 Vyhotovení dokumentu Hlavní problémy a potřeby obyvatel v oblasti prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL	2.4 Předvýběr opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL		
		2.5 Výběr preventivních opatření ve vztahu ke zvoleným kritériím		
		2.6 Vyhotovení Plánu realizace vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL		
		2.7 Diskuse, projednání a schválení Plánu realizace vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL		
Výsledek fáze	Hlavní problémy a potřeby obyvatel v oblasti prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL	Plán vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL	Závěrečná zpráva o realizaci vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL	Zpráva o vyhodnocení očekávaných přínosů implementovaných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL

Popis modelového postupu

1. Identifikace

Cílem fáze I. je jednak identifikace problémů v oblasti kriminality v SVL z hlediska potřeb jejich obyvatel v dané oblasti, jednak průzkum toho, nakolik mohou aktéři prevence kriminality působící na místní úrovni tyto potřeby naplnit. Tato fáze sestává ze čtyř kroků, během nichž je (1) zřízena pracovní skupina (PS), (2) jsou získány informace o kriminalitě a souvisejících jevech v SVL, (3) tyto informace jsou diskutovány v rámci PS a využity ke stanovení hlavních problémů v oblasti kriminality v SVL, které (4) jsou zpracovány v dokumentu *Analýza možností a širších souvislostí prevence kriminality v SVL*.

1. 1. Zřízení pracovní skupiny

PS představuje ústřední prvek lokálního zajišťování prevence kriminality v SVL. PS působí napříč všemi fázemi, přičemž její role spočívá zejména v koordinaci všech zúčastněných aktérů. Ve fázi I. je cílem zmapování situace v oblasti kriminality a souvisejících jevů, určení hlavních problémů v této oblasti a jejich zpracování v dokumentu *Hlavní problémy a potřeby obyvatel v oblasti prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL*. Aby byl celý tento proces efektivní, je třeba zřídit PS tak, aby v ní byli zastoupeni aktéři prevence kriminality, kteří jsou na dané místní úrovni relevantní.

Složení a velikost PS odpovídá organizační a institucionální struktuře obce a místním podmínkám.

Stálými členy PS jsou zejména: zástupce vedení obce, pracovníci relevantních součástí organizační struktury obce (sociální odbor, MP, APK, přestupková komise, bezpečnostní komise apod., jsou-li zřízeny). Dále mezi ně patří zástupci obvodního oddělení PČR, ÚP ČR, NNO působící na místní úrovni ve vztahu k problematice SVL a zástupci obyvatel SVL.

Doporučenými členy PS jsou dále (minimálně formou odborných konzultantů dílčích kroků): krajský koordinátor pro romské záležitosti, krajský koordinátor prevence kriminality, krajský protidrogový koordinátor, zástupce PMS, lokální konzultant ASZ, expert ASZ pro oblast bezpečnosti, styčný důstojník PČR atd.

1. 2. Získání informací o kriminalitě a souvisejících jevech v SVL

Cílem tohoto kroku je získání informací o situaci v SVL ve vztahu ke kriminalitě a souvisejícím jevům, které v dalším kroku umožní členům PS určit hlavní problémy v této oblasti. V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že prevence kriminality v SVL bude natolik efektivní, nakolik kvalitní budou získané informace. Získání informací lze učinit na základě (a) analýzy existujících informací o kriminalitě a souvisejících jevech v SVL na místní úrovni a/nebo (b) získání a analýzy nových informací.

- a. Mezi zdroje existujících informací o kriminalitě a souvisejících jevech v SVL na místní úrovni patří situační analýzy ASZ, evaluační zprávy ASZ, analýzy statistik trestné a přestupkové činnosti a sociálně-vědní výzkumy, byly-li provedeny. Dále je možné a vítané využít místních znalostí členů PS, avšak s vědomím, že se jedná spíše o doplňkový zdroj informací, který nemůže výše uvedené zcela nahradit.
- b. Získání nových informací o kriminalitě a souvisejících jevech v SVL je vhodné realizovat prostřednictvím kriminologických a viktimologických výběrových šetření. Doporučuje se zaměřit tyto výzkumy nejen na populaci SVL, ale též na populaci celé obce, aby výsledná zjištění mohla být porovnávána a na tomto základě odhalena specifika týkající se populace SVL. Výběrová šetření umožňují získat ucelenější obraz o kriminalitě a souvisejících jevech, včetně potřeb obětí a pachatelů. Na rozdíl od statistik trestné a přestupkové činnosti zachycují tato šetření také policii neoznámenou, tj. latentní kriminalitu. Doplňkovými zdrojem mohou být výzkumy využívající kvalitativní metody (fokusní skupiny, řízené rozhovory, etnografie, expertní rozhovory apod.) či situační analýzy, které jsou realizovány ASZ na základě navázání spolupráce s obcí apod.

1. 3. Diskuse a určení hlavních problémů v oblasti kriminality a souvisejících jevů v SVL

Po získání informací o kriminalitě a souvisejících jevech v SVL následuje jejich diskuse v rámci PS. Účelem této diskuse je určení hlavních problémů v dané

oblasti. Hlavními problémy jsou míněny ty potřeby obyvatel SVL, které se jeví jako nejméně uspokojované, a to ať už z hlediska jejich četnosti, nebo intenzity. Majetková kriminalita může být častější než násilná, nicméně násilná může mít závažnější dopady na každodenní život obyvatel. Přitom platí, že určení hlavních problémů by se nemělo zaměřovat pouze na podobu průvodních jevů (samotná kriminalita), ale mělo by zohledňovat i jejich příčiny, respektive faktory, které je způsobují. Součástí diskuse je tedy i pokus o stanovení možných příčin hlavních problémů kriminality. K tomuto kroku doporučujeme využít samotné obyvatele SVL, jejichž názory a zkušenosti mohou představovat důležitý korektiv představitelům institucí zastoupených v PS.

1. 4. Vyhotovení dokumentu Hlavní problémy a potřeby obyvatel v oblasti prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL

Závěrečným krokem první fáze je zpracování dokumentu, kde budou uvedeny získané informace a závěry z diskuse a určeny hlavní problémy v oblasti kriminality a souvisejících jevů v SVL včetně jejich možných příčin. Jinými slovy, výsledkem fáze I. je vytvoření dokumentu *Hlavní problémy a potřeby obyvatel v oblasti prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL*, jenž je přístupný členům PS, kteří jej využívají v komunikaci s případnými odbornými konzultanty či institucemi, a veřejnosti.

2. Selekce

Cílem fáze II. je výběr a stanovení opatření prevence kriminality v SVL, což rovněž realizuje PS. Zatímco fáze I. se soustředila na analýzu hlavních problémů a potřeb obyvatel SVL, tato fáze se zabývá opatřeními, jimiž se na tyto problémy a potřeby reaguje z pozice aktérů prevence kriminality, kteří působí na místní úrovni. Výsledkem této fáze je dokument *Plán realizace vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL*, který představuje oporu pro realizaci vybraných opatření a evaluaci jejich implementace. Celkově tato fáze sestává ze sedmi kroků, kdy jsou dříve identifikované problémy (1) přiřazeny k určitým typům kriminality, (2) jsou určeny očekávané přínosy zajišťování prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL a (3) stanoveny cílové populace prevence.

Na tomto základě jsou (4) předvybrána všechna relevantní opatření ze *Souhrnu doporučovaných opatření*, jejichž (5) konečný výběr je proveden s přihlédnutím k určitým kritériím, která jejich realizaci v daném kontextu dovolují. Posledními dvěma kroky je (6) zpracování zmíněného *Plánu realizace vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL* (dále též jen „Plán“) a (7) jeho diskuse s dalšími aktéry prevence a projednání a schválení zastupitelstvem či radou obce.

2. 1. Přiřazení identifikovaného problému k určitým typům kriminality či závislosti na drogách

Hlavní problémy kriminality a souvisejících jevů v SVL, určené ve fázi I., jsou přiřazeny z hlediska jejich projevů, příčin či důsledků k následujícím typům kriminality:

- a. majetková kriminalita;
- b. lichva a dluhy;
- c. podvody ve vztahu k obchodu s chudobou;
- d. násilná kriminalita;
- e. domácí násilí;
- f. násilí z nenávisti;
- g. veřejný pořádek;
- h. závislosti na drogách.

Pro ilustraci: pokud je jako hlavní problém stanovena hlučnost či rušení klidu, jedná se o typ veřejného pořádku. Jsou-li sousedské vztahy poznamenány mezietským napětím, je vhodné se též soustředit na typ násilí z nenávisti. Jestliže je soužití v zásadě bezproblémové a obyvatele se potýkají spíše se špatnými nájemními či ubytovacími vztahy, doporučujeme reflektovat typ podvodů ve vztahu k obchodu s chudobou.

2. 2. Určení očekávaného přínosu zajišťování prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL

Dalším nezbytným krokem je vymezení toho, co má být cílem, respektive přínosem zajišťování prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL. V obecné

rovině lze za účelem výběru vhodných opatření prevence v další fázi tento problém formulovat v podobě následující otázky. Má být cílem prevence hlavně:

- a. redukce příležitostí pro páčání kriminality; zvýšení pravděpodobnosti odhalení kriminality (tzv. situační prevence, viz část 1. 2.); anebo
- b. změna sociálního prostředí či motivací pachatelů vedoucích ke kriminalitě (tzv. sociální prevence, viz část 1. 2.)?

Zatímco první odpověď spíše odkazuje ke stavebním úpravám anebo instalaci bezpečnostních zařízení, druhá odpověď cílí více na příčiny kriminality a souvisejících jevů, které vyplývají ze společenské situace obyvatel SVL. Situační prevence může omezit příležitosti k páčání kriminality a souvisejících jevů, zpravidla však nereflektuje samotné důvody, které vedou k nezákonnému jednání obyvatele SVL i pachatele, jichž se tyto obyvatele stávají obětí. Ideální je tedy zohlednit obě tyto roviny prostřednictvím kombinace různých preventivních opatření. Ne ve všech případech je však možné nakombinovat situační a sociální opatření prevence rovnoměrně. Za takových okolností je třeba určit, na kterou rovinu bude prevence zejména cílit.

2. 3. Určení cílové populace zajišťování prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL

Cílovou populací se rozumí skupina soukromých či právnických osob, u které má být určitými opatřeními dosažena změna vedoucí k posílení prevence kriminality a závislosti na drogách. Určení cílové populace je vhodné provést s ohledem na následující kategorie, s nimiž metodika pracuje:

- a. populace ČR;
- b. obce se SVL;
- c. obyvatelé SVL (obecně);
- d. děti a mládež v SVL;
- e. uživatelé drog a jejich okolí;
- f. pachatelé a oběti;
- g. domovníci preventisté;
- h. majitelé bytů a bytových domů;

- i. APK;
- j. PČR;
- k. MP.

2. 4. Předvýběr opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL

Jakmile PS přiřadí identifikované hlavní problémy a potřeby obyvatel SVL ke konkrétním typům kriminality (krok 2.1), ujasní si priority ve vztahu k situační a sociální prevenci (krok 2.2) a stanoví populaci či populace, na kterou se chce zaměřit (krok 2.3), je možné přejít k předvýběru možných preventivních opatření.

Výčet potenciálních opatření je uveden v *Souhrnu doporučených opatření* a seřazen primárně podle typu kriminality. Kromě toho je u každého opatření zmíněn typ prevence, a to nejen s ohledem na situační či sociální prevenci, ale též na prevenci primární, sekundární a terciární, a dále cílová populace. Tím však celý proces výběru preventivních opatření nekončí, neboť ten je třeba dále konfrontovat s možnostmi a kapacitami zapojených aktérů prevence na místní úrovni.

2. 5. Výběr preventivních opatření ve vztahu ke zvoleným kritériím

Finální výběr konkrétních opatření ze souboru identifikovaného v rámci předchozího kroku (2.4) je učiněn na základě kritérií, která zohledňují místní podmínky, v nichž PS působí. Mezi tato kritéria, jejichž zhodnocení provede PS, patří zejména:

- a. gestor opatření a spolupracující subjekty, jejichž součinnost je potřebná či vhodná k jeho realizaci (např. krajský úřad, obec, NNO, ASZ, MP, PČR, ÚP ČR, PMS ČR, MV ČR, školská zařízení atd.);
- b. zdroje financování opatření;
- c. personální kapacita vyžadující realizaci opatření v závislosti na místních podmínkách;
- d. časová náročnost opatření;
- e. materiální zdroje potřebné k realizaci opatření;
- f. měřitelné indikátory realizace opatření;
- g. návaznost opatření na existující veřejné politiky v daném kontextu.

V rámci tohoto kroku je třeba věnovat pozornost zejména stanovení měřitelných indikátorů, protože podle nich se bude následně, ve fázi IV. (Evaluace), vyhodnocovat přínos opatření prevence realizovaných ve fázi III. (Realizace).

2.6 Vyhotovení Plánu realizace vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL

Na základě zhodnocení vybraných opatření se zohledněním očekávaného přínosu, cílové populace a kritérií reflektujících místní podmínky je vytvořen *Plán realizace vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL*. Podoba tohoto dokumentu odpovídá rozsahu vybraných opatření, stejně jako místním podmínkám. Nezbytnou součástí tohoto dokumentu však je vytyčení způsobu, jímž budou vybraná opatření realizována, a dále vymezení podoby *Závěrečných zpráv o realizaci vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL* a *Zprávy o vyhodnocení očekávaných přínosů implementovaných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL*, které jsou výsledky fáze III. a IV. V tomto ohledu je třeba věnovat pozornost zvláště následujícím faktorům:

- a. časový horizont implementace opatření;
- b. stanovení postupu realizace opatření s přihlédnutím k plnění stanovených měřitelných indikátorů; za plnění odpovídá gestor, nedomluví-li se PS jinak;
- c. stanovení harmonogramu vyhodnocování realizovaných opatření;
- d. udržitelnost opatření, tj. zajištění finanční podpory a personálních kapacit.

2.7 Diskuse, projednání a schválení Plánu realizace vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL

Vytvořený *Plán* je diskutován se všemi aktéry prevence, jichž se týká, a to včetně těch subjektů, které nejsou zastoupeny v PS a nepodílely se tedy na jeho tvorbě. Na základě toho je provedena revize *Plánu*, který je poté postoupen k projednání a schválení zastupitelstvem nebo radou obce. Pokud by zastupitelstvo či rada obce *Plán* neschválila, je pochopitelně možné zpracovat zmíněné výhrady a předložit jej v upravené podobě znovu.

3. Realizace

Cílem třetí fáze je uskutečnění vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL v praxi podle postupu stanoveného v rámci *Plánu realizace vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL* schváleného obcí, která tento *Plán* schválila svým orgánem a kde se budou v něm uvedená opatření realizovat. Za realizaci jednotlivých opatření je zodpovědný gestor opatření, který dochází na pravidelně konané schůzky PS a diskutuje společně s jejími dalšími členy průběh realizace. Fáze Realizace sestává ze tří kroků, během nichž jsou (1) opatření realizována, (2) jejich realizace průběžně vyhodnocována a (3) tento průběh popsán v *Závěrečných zprávách o realizaci vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL*.

3. 1. Realizace preventivních opatření dle Plánu realizace vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL

Prvním krokem je vlastní realizace opatření prevence kriminality v SVL, kdy všichni zúčastnění aktéři jednají v rámci svých kompetencí stanovených zákonem a dohodou sjednanou v rámci činnosti PS. PS se v průběhu realizace pravidelně schází a dohlíží na realizaci opatření v souladu s *Plánem realizace vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL*.

3.2 Průběžné hodnocení realizace ze strany PS dle Plánu realizace vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL

Hodnocení opatření realizovaných dle *Plánu realizace vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL* je konáno pravidelně na průběžných schůzkách PS. Harmonogram průběžných schůzek je stanoven PS v *Plánu*. Pokud se realizace odchýlí od postupu uvedeného v plánu, budou tyto změny diskutovány v rámci PS a přijata odpovídající opatření ke sjednání nápravy, aby bylo možno splnit stanovené indikátory. Jak již ovšem bylo řečeno, za naplnění indikátoru odpovídá především gestor opatření. PS má v tomto ohledu pouze koordinační a monitorovací funkci.

3.3 Vyhotovení Závěrečných zpráv o realizaci vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL a jejich postoupení PS

Průběh realizace opatření v praxi dokumentují *Závěrečné zprávy o realizaci vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL*, které vyhotovuje gestor realizovaného opatření. Podobu stanovuje PS, přičemž zpráva nezbytně obsahuje popis realizace opatření v praxi s ohledem na plnění stanovených indikátorů a včetně zaznamenání případných odchylek. Zprávy napsané za každé opatření zvlášť budou následně postoupeny PS k závěrečné evaluaci.

4. Evaluace

Závěrečnou fází celého procesu zajišťování prevence kriminality v SVL představuje provedení evaluace realizovaných opatření s ohledem na jejich očekávané přínosy. Tuto evaluaci uskutečňuje PS na základě informací poskytnutých gestory, a to především prostřednictvím *Závěrečných zpráv o realizaci vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL*.

Fáze Evaluace má dva kroky, které spočívají v (1) uskutečnění vlastní evaluace opatření na základě stanovených indikátorů a (2) sepsání *Zprávy o vyhodnocení očekávaných přínosů implementovaných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL* a jejím postoupení zastupitelstvu nebo radě obce.

4.1 Provedení evaluace na základě měřitelných indikátorů stanovených v Plánu vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL

PS uskutečňuje evaluaci na základě informací poskytnutých gestory opatření, přičemž jako oporu využívá zejména *Závěrečné zprávy o realizaci vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL*. Nad rámec toho je možné kontraktovat nezávislý subjekt, který evaluaci provede s ohledem na vlastní metodologii.

4.2 Vyhotovení Zprávy o vyhodnocení očekávaných přínosů implementovaných opatření prevence kriminality v SVL a její předání radě nebo zastupitelstvu obce

Závěry evaluačního procesu jsou shrnuty v dokumentu *Zpráva o vyhodnocení očekávaných přínosů implementovaných opatření prevence kriminality v SVL*, kterou vyhotovuje PS. Jakmile je tato zpráva hotova, PS zajistí její předání radě nebo zastupitelstvu obce, kde se dotyčná opatření realizovala v souladu s *Plánem realizace vybraných opatření prevence kriminality a souvisejících jevů v SVL*. Vedení obce zváží zveřejnění této zprávy, a to formou, kterou si sama zvolí.

Souhrn doporučených opatření

Tabulka uvedená níže obsahuje opatření prevence kriminality, která jsou využitelná aktéry prevence působícími na místní úrovni. Tabulka je členěna podle následujících kategorií: číslo opatření, tematická oblast, gestor, spolupracující subjekt, opatření, cílová populace, typ prevence, financování, odkaz na stránky přílohy a měřitelné indikátory.

Číslo opatření: Tato kategorie označuje pořadí daného opatření v tabulce. Opatření nejsou seřazena od nejdůležitějšího po nejméně důležité ani obráceně. Odráží pořadí jednotlivých kapitol věnovaných tematickým oblastem a pozici v příslušné kapitole v analýze uvedené v příloze *Analýza možností a širších souvislostí prevence kriminality v SVL*.

Typ kriminality: V této kategorii jsou uvedeny konkrétní typy kriminality, respektive kriminality a závislosti na drogách coby souvisejícího jevu. Jednotlivým typům kriminality je v analýze uvedené v příloze věnována pozornost s ohledem na jejich obecné vymezení, legislativní zakotvení, popis ve vztahu k sociálnímu vyloučení a na možná opatření prevence.

Gestor: Gestorem je míněn aktér zodpovědný za implementaci vybraného opatření prevence. Jedná se především o aktéry působící na místní úrovni. V případě samosprávy je rozeznávána úroveň samosprávy, tj. zda se jedná o krajské úřady, ORP či obce, potažmo jiné typy obcí. Při určování gestora v případě samosprávy vycházíme z převládajícího rozdělení výkonů samosprávy.

Spolupracující subjekt: Mezi spolupracující subjekty byli zařazeni aktéři prevence kriminality, jejichž součinnost při implementování vybraného opatření prevence lze považovat za nutnou či vhodnou. Při řazení jednotlivých aktérů v této kategorii byla částečně zohledněna jejich důležitost v rámci součinnosti.

Opatření: V této kategorii jsou uvedeny jednotlivé aktivity, které doporučujeme implementovat v rámci zajišťování prevence kriminality v SVL. Jak již bylo řečeno, tato opatření lze různě kombinovat, a to v závislosti na místních podmínkách a zohlednění dalších kritérií, která byla popsána v předchozí kapitole.

Cílová populace: Cílovou populací je v níže uvedené tabulce míněna skupina soukromých či právnických osob, u které má být danými opatřeními dosažena změna vedoucí k posílení prevence kriminality a závislosti na drogách.

Povaha či rozsah této změny jsou vždy závislé na konkrétním opatření. Celkem tato kategorie rozeznává 11 populací: populace ČR, obce se SVL, obyvatelé SVL, děti a mládež v SVL, uživatelé drog a jejich okolí, pachatelé a oběti, domovníci preventisté, majitelé bytů a bytových domů, APK, PČR, MP.

Typ prevence: Tato kategorie umožňuje klasifikovat jednotlivá opatření podle modelu prevence kriminality, který je běžně používán v českém prostředí a který byl představen v kapitole *Východiska*. Jedná se o typy primární, sekundární a terciární prevence, které jsou dále specifikovány pomocí sociálního či situačního hlediska. Ve výsledku je tedy možné klasifikovat jednotlivá opatření podle následujících typů: primární sociální prevence, primární situační prevence, sekundární sociální prevence, sekundární situační prevence, terciární sociální prevence a terciární situační prevence.

Financování: V této kategorii jsou uvedeny instituce, které mohou poskytnout financování pro daná opatření – v případě, že je to možné, jsou specifikovány i konkrétní programy.

Odkaz na stránky přílohy: Na tomto místě je odkazováno na pasáže v analýze zveřejněné v příloze, které vybrané opatření přibližují. Tyto pasáže je možné využít pro získání hlubšího porozumění danému opatření a jeho souvislostem.

Měřitelné indikátory: Kategorie obsahuje indikátory, které lze použít při koncipování a implementaci vybraného opatření, jakož i vyhodnocování jeho efektivity. Protože se situace na místní úrovni znatelně liší, nejsou zde uváděny konkrétní číselné hodnoty. Ty je třeba dále stanovit se zohledněním místních podmínek, záměru gestora či PS a nastavení projektové podpory, respektive finančního zajištění opatření.

Č.	Typ kriminality	Gestor	Spolupracující subjekt	Opatření	Cílová populace	Typ prevence	Financování	Měřitelné indikátory	Příloha
1	Majetková kriminalita	Obec (ORP)	Školská zařízení	Vytvořit nabídku preventivních programů na téma sociální vyloučení pro základní a střední školy	Děti a mládež	Primární sociální prevence	MŠMT ČR (OPVVV), MPSV ČR (ESF)	Počet realizovaných přednášek, počet účastníků, evaluační dotazník vyplněný učiteli	s. 12.
2	Majetková kriminalita	Obec	NNO, ÚP ČR, ASZ	Vytvořit nabídku pracovních pozic v rámci systému prostupného zaměstnávání	Populace ČR	Primární sociální prevence	MPSV ČR (ESF), obec, ÚP ČR, Norské fondy	Počet vytvořených pracovních pozic	s. 12-13.
3	Majetková kriminalita	ÚP ČR	NNO	Přispívat k uplatnitelnosti obyvatel SVL na trhu práce formou rekvalifikačních kurzů	Populace ČR	Primární sociální prevence	MPSV ČR (ESF)	Počet absolventů rekvalifikačních kurzů	s. 12-13.
4	Majetková kriminalita, Veřejný pořádek	Obec	MMR ČR, ASZ	Plánovat územní rozvoj a obecní bydlení v souladu s principem etnické desegregace a dbát na rovnoměrné rozdělení investic obce, tj. i do SVL	Populace ČR	Primární situační prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Míra segregáčního koeficientu	s. 13; 100.
5	Majetková kriminalita	Obec	MMR ČR, ASZ	Zajistit environmentální prevenci (dostatečné osvětlení, úprava zeleně) a přizpůsobit tomu architekturu a design veřejných míst a společných prostorů	Obyvatelé SVL	Sekundární situační prevence	Obec, MV ČR (PPK), MMR ČR (IROP), krajský úřad	Počet realizovaných úprav, pocit bezpečí občanů indikovaný na základě dotazníkového šetření	s. 15; 62; 115.
6	Majetková kriminalita	MP	Obec, PČR, krajský úřad	Zajistit ochranu a identifikaci majetku pomocí syntetického DNA	Obyvatelé SVL	Sekundární situační prevence	Obec, MV ČR (PPK), soukromý sektor	Počet označených kusů majetku	s. 15.
7	Majetková kriminalita	Obec	Krajský úřad	Motivovat majitele k zavedení pasivního zabezpečení domů, bytů a společných prostor v SVL (bezpečnostní dveře či mříže ve společných částech domu, stojany na kola aj.) formou dotací	Majitelé bytů a bytových domů	Sekundární situační prevence	Obec, MV ČR (PPK)	Počet realizací na základě dotační podpory, pocit bezpečí občanů indikovaný na základě dotazníkového šetření	s. 15; 115.
8	Majetková kriminalita, Podvody ve vztahu k obchodu s chudobou	Obec	HZS ČR, KHS, krajský úřad, stavební úřad	Iniciovat zajištění zvýšeného dohledu hygienických stanic, orgánů požární ochrany a stavebních úřadů nad stavem pronajímaných nemovitostí	Majitelé bytů a bytových domů	Sekundární situační prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Počet realizovaných kontrol nemovitostí v SVL	s. 15; 36; 40; 44; 47.
9	Majetková kriminalita, Veřejný pořádek	Obec	NNO, ASZ	Zajistit mediaci v jednání mezi poskytovateli bydlení v SVL a nájemníky	Obyvatelé SVL	Sekundární situační prevence	MS ČR, obec, Norské fondy, ÚV ČR	Počet mediací, počet realizovaných náprav stavu	s. 15.

Č.	Typ kriminality	Gestor	Spolupracující subjekt	Opatření	Cílová populace	Typ prevence	Financování	Měřitelné indikátory	Příloha
10	Majetková kriminalita, Veřejný pořádek	Obec	MP	Pravidelně evaluovat efektivitu a rozmístění kamerových systémů	Populace ČR	Sekundární situační prevence	Obec, krajský úřad, PČR, MV ČR (PPK)	Snížení indexu kriminality po zavedení MKDS	s. 15-16; 101-102.
11	Majetková kriminalita	Obec	MP	Pravidelně informovat o efektivitě MKDS obyvatele SVL na veřejných schůzkách ze strany vedení obce a policie, pokud je v lokalitách povědomí o vyšší míře kriminality	Obyvatelé SVL	Sekundární situační prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Počet realizovaných schůzek	s. 24; 170-171.
12	Majetková kriminalita, Veřejný pořádek, Násilná kriminalita	Obec (ORP)	NNO	Zajistit sociální služby zvyšující rodičovské kompetence rodičů ze SVL	Obyvatelé SVL	Sekundární sociální prevence	MPSV ČR (ESF), MMR ČR (IROP), ÚV ČR (RVZRM, OLPOM), obec, krajský úřad, MŠMT ČR (OPVVV)	Počet podpořených osob	s. 21; 97.
13	Majetková kriminalita, Veřejný pořádek, Závislost na drogách, Domácí násilí	NNO	Krajský úřad, obec, RVPZRM ÚV ČR, ASZ	Zavést projekty komunitní práce v SVL	Obyvatelé SVL	Sekundární sociální prevence	Obec, krajský úřad, MPSV ČR, MK ČR, MV ČR (PPK), Norské fondy	Počet projektů komunitní práce, počet účastníků komunitních skupin, počet realizovaných aktivit	s. 21; 24; 28; 75; 104; 148; 194.
14	Majetková kriminalita, Veřejný pořádek	Obec	MV ČR	Důstojně finančně ohodnotit APK a domovníky-preventisty, aby se posílila jejich motivace, snížila fluktuace na těchto pozicích a zajistil dostatek kvalifikovaných uchazečů	APK a domovníci-preventisté	Sekundární sociální prevence	MV ČR (PPK), MPSV ČR (ESF), obec, krajský úřad	Procentuální zvýšení finančního ohodnocení minimálně o 25 %	s. 22; 171-172.
15	Majetková kriminalita	Obec	NNO, PMS ČR	Zajistit realizaci mediace vztahů oběti a pachatele v rámci komunitní práce	Pachatelé a oběti	Terciární sociální prevence	Obec, krajský úřad, MS ČR	Počet podpořených osob	s. 21; 24-25; 100;
16	Majetková kriminalita	NNO	Obec, PMS ČR	Asistovat obětem majetkové kriminality při uplatnění náhrady majetkové škody	Pachatelé a oběti	Terciární sociální prevence	MS ČR, MPSV ČR (ESF), MV ČR (PPK), obec	Počet podpořených osob	s. 12-13; 27.
17	Majetková kriminalita, Závislost na drogách	Obec	NNO, PMS ČR, VS ČR	Vytvářet na lokální úrovni speciální a koordinované MdT, které se individuálně věnují potřebám propuštěných pachatelů (včetně těch závislých na drogách)	Pachatelé a oběti	Terciární sociální prevence	MS ČR, MV ČR (PPK)	Počet vytvořených MdT	s. 26-27; 72-76; 79.

Č.	Typ kriminality	Gestor	Spolupracující subjekt	Opatření	Cílová populace	Typ prevence	Financování	Měřitelné indikátory	Příloha
18	Majetková kriminalita	PMS ČR	NNO, obec	Budovat speciální probační domy, ve kterých budou realizovány programy poradenství, vzdělávání a asistence pro usnadnění návratu propuštěných pachatelů do společnosti	Pachatelé a oběti	Terciární sociální prevence	MV ČR (PPK), MS ČR, PMS ČR	Počet zřízených probačních domů	s. 26-27.
19	Majetková kriminalita	Obec	Krajský úřad	Zavést do hodnocení přidělování veřejných zakázek zaměstnávání osob propuštěných z výkonu trestu jako pozitivní kritérium	Pachatelé a oběti	Terciární sociální prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Zavedení uvedeného kritéria do veřejných zakázek, počet vyhlášených veřejných zakázek s uvedeným kritériem	s. 26.
20	Majetková kriminalita	ÚP ČR		Poskytovat mimořádnou okamžitou pomoc obyvatelům SVL, kterým vznikla škoda majetkovou trestnou činností	Pachatelé a oběti	Terciární sociální prevence	ÚP ČR	Počet podpořených osob	s. 27.
21	Majetková kriminalita, Násilná kriminalita	PMS ČR	ASZ, NNO, obec	Šířit praxi fungování projektu Romský mentoring v rámci PMS ČR do obcí se SVL	Pachatelé a oběti	Terciární sociální prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Počet vytvořených pozic romských mentorů	s. 26; 103.
22	Majetková kriminalita, Násilná kriminalita	Obec (ORP)	PMS ČR, VS ČR	Zajistit navázání kontaktu s osobami ve výkonu trestu odnětí svobody ze strany sociálního pracovníka (kurátora) před jejich propuštěním	Pachatelé a oběti	Terciární sociální prevence	MPSV ČR, obec	Počet realizovaných kontaktů	s. 26-27; 103.
23	Majetková kriminalita, Závislost na drogách, Násilná kriminalita	Obec (ORP)	Krajský úřad, MPSV ČR	Zajistit dostatečnou personální kapacitu sociálních pracovníků-sociálních kurátorů na úrovni obcí, a to včetně zajištění jejich platové stability vzhledem k výkonu činností depistáže a sociálního šetření v terénu	Pachatelé a oběti	Terciární sociální prevence	MPSV ČR, obec	Vytvoření personální kapacity	s. 103; 177.
24	Lichva a dluhy	Obec	NNO, ASZ	Informovat obyvatele SVL o poskytovatelích legálních a transparentních úvěrů a o rizicích využívání predátorských společností	Obyvatelé SVL	Primární situační prevence	MVČR (PPK), MPSV ČR (ESF), obec, krajský úřad	Počet podpořených osob	s. 46.
25	Lichva a dluhy	Obec	Krajský úřad, ASZ	Zavést sociální fond pro poskytování krátkodobých úvěrů osobám ohroženým a postiženým kriminalitou	Populace ČR	Primární sociální prevence	Obec, krajský úřad, MMR ČR, nadační fondy	Zřízení fondu, počet podpořených osob	s. 44-45.

Č.	Typ kriminality	Gestor	Spolupracující subjekt	Opatření	Cílová populace	Typ prevence	Financování	Měřitelné indikátory	Příloha
26	Lichva a dluhy, Násilí z nenávisti	Obec	ASZ, MS ČR (IKSP), MV ČR, veřejné vysoké školy	Využívat participativní výzkumné sondy a viktimizační výzkumy k získání informací o reálné situaci v oblasti zadlužování a kriminální viktimizaci včetně násilí z nenávisti v SVL	Obyvatelé SVL	Primární sociální prevence	MŠMT ČR (ESF), MV ČR (Bezpečnostní výzkum), MPSV ČR (ESF)	Počet realizovaných výzkumných sond a viktimizačních výzkumů	s. 45; 147.
27	Lichva a dluhy	ÚP ČR	Obec (sociální odbor), NNO	Využívat institut přímé úhrady k prevenci vzniku dluhů na nákladech spojených s bydlením	Obyvatelé SVL	Sekundární situační prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Počet podpořených osob, počet přímých úhrad	s. 51.
28	Lichva a dluhy	NNO	Obec, ASZ	Organizovat otevřené vzdělávací moduly orientované na dluhy v SVL pro obyvatele SVL	Obyvatelé SVL	Sekundární sociální prevence	MŠMT ČR (OPVVV, Program primární prevence rizikového chování), MMR ČR (IROP)	Počet zorganizovaných vzdělávacích modulů	s. 47.
29	Lichva a dluhy	Obec	ASZ, ČAK, NNO	Informovat o bezplatné právní pomoci v ČR a pomáhat při jejím využívání	Obyvatelé SVL	Sekundární sociální prevence	MPSV ČR (ESF), MS ČR	Počet informovaných osob, počet podpořených osob	s. 42; 47.
30	Lichva a dluhy, Majetková kriminalita	NNO	ASZ, ČAK, obec, veřejné vysoké školy	Zavést a rozvinout programy dluhového a právního poradenství	Obyvatelé SVL	Sekundární sociální prevence	MPSV ČR (ESF), obec, krajský úřad	Počet podpořených osob	s. 48.
31	Lichva a dluhy, Majetková kriminalita	NNO	PMS ČR, VS ČR	Zavádět a rozvíjet programy dluhového a právního poradenství pro vězně a propuštěné a jejich rodiny	Pachatelé a jejich okolí	Sekundární sociální prevence	MS ČR, MV ČR, nadační fondy, Norské fondy	Počet podpořených osob	s. 26-27; 52-53.
32	Lichva a dluhy	Obec	NNO	Podávat návrhy na slučování bagatelních exekucí pro snížení nákladů spojených s jejich realizací (sociální pracovníci obce)	Obyvatelé SVL	Terciární situační prevence	MPSV ČR (ESF), obec, krajský úřad	Počet podaných návrhů	s. 52.
33	Podvody ve vztahu k obchodu s chudobou	Obec	NNO, ÚP ČR, ASZ	Vytvořit veřejně dostupný a pravidelně aktualizovaný seznam predátorských poskytovatelů bydlení na lokální úrovni	Populace ČR	Primární sociální prevence	MPSV ČR	Existuje veřejný a pravidelně aktualizovaný seznam predátorských poskytovatelů	s. 69-71.

Č.	Typ kriminality	Gestor	Spolupracující subjekt	Opatření	Cílová populace	Typ prevence	Financování	Měřitelné indikátory	Příloha
34	Podvody ve vztahu k obchodu s chudobou	Obec (ORP)	ASZ, FS ČR, KHS, krajský úřad, MP, PČR, stavební úřady, ÚP ČR	Podpořit vznik MdT ke koordinaci společného postupu zainteresovaných aktérů proti obchodu s chudobou a podvodnému jednání, ke sdílení informací mezi aktéry a k informování obyvatel SVL o nezákonnosti některých praktik obchodníků s chudobou a motivování jejich oznamování policii	Obyvatelé SVL	Sekundární sociální prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Počet vzniklých MdT	s. 73-77.
35	Podvody ve vztahu k obchodu s chudobou	Obec (ORP)	ASZ, FS ČR, KHS, krajský úřad, MP, PČR, stavební úřady, ÚP ČR	Provádět místní šetření MdT v objektech obchodníků s chudobou (včetně vytvoření metodické opory)	Majitelé bytů a bytových domů	Sekundární situační prevence	MPSV ČR (ESF)	Počet provedených šetření	s. 73-77.
36	Podvody ve vztahu k obchodu s chudobou	Obec (ORP)	Krajský úřad, MMR ČR, ASZ	Zajistit dostatečné množství krizových lůžek či bytů pro osoby ohrožené ztrátou bydlení	Obyvatelé SVL	Sekundární situační prevence	MMR ČR (IROP), MPSV ČR (ESF), obec	Počet zřízených kapacit	s. 77; 79.
37	Podvody ve vztahu k obchodu s chudobou	ÚP ČR	MPSV ČR, obec	Prosadit možnost využívání institutu přímé úhrady v případě dávek na bydlení na účet společenství vlastníků jednotek či bytových družstev	Populace ČR	Sekundární sociální prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Počet přímých úhrad na účet SVJ či bytových družstev	s. 75.
38	Podvody ve vztahu k obchodu s chudobou	Obec	ASZ, MV ČR	Podporovat vzdělávání domovníků-preventistů a APK o specifikách podvodného jednání ve vztahu k obchodu s chudobou za účelem zvyšování informovanosti obyvatel SVL a jejich motivace k jeho oznamování policii	APK a domovníci-preventisté	Sekundární sociální prevence	MV ČR (PPK), MPSV ČR (ESF)	Počet podpořených osob	s. 76.
39	Podvody ve vztahu k obchodu s chudobou	Obec	NNO	Zajistit předávání informací o situaci v oblasti obecního bydlení se zřetelem na oběti obchodu s chudobou	Obyvatelé SVL	Sekundární sociální prevence	MPSV ČR (ESF)	Počet realizovaných kontaktů	s. 74.
40	Podvody ve vztahu k obchodu s chudobou	Obec (ORP)	Krajský úřad, ASZ, MPSV ČR, MMR ČR	Vytvořit krizový plán pro případ náhlého ohrožení bezdomovectvím většího počtu osob bydlících v nejistém bydlení na obecní úrovni, a to včetně zajištění kapacit dostatečných finančních prostředků k rychlému ubytování těchto osob	Obyvatelé SVL	Terciární sociální prevence	MMR ČR (IROP), obec, krajský úřad	Přijetí krizového plánu	s. 77-78.

Č.	Typ kriminality	Gestor	Spolupracující subjekt	Opatření	Cílová populace	Typ prevence	Financování	Měřitelné indikátory	Příloha
41	Podvody ve vztahu k obchodu s chudobou	Obec (ORP, statutární město)	ASZ, MS ČR	Odkupovat a/nebo vyvlastňovat nemovitosti využívané k obchodu s chudobou	Obce se SVL	Terciární sociální prevence	MMR ČR (IROP), obec	Počet odkoupených nemovitostí, počet vyvlastněných nemovitostí	s. 78.
42	Podvody ve vztahu k obchodu s chudobou	NNO	ASZ, obec, PMS ČR, ČAK	Zajistit obětem podvodů spojených s obchodem s chudobou přístup k bezplatnému právnímu poradenství a službám (včetně informování o pomáhajících organizacích)	Pachatelé a oběti	Terciární sociální prevence	MS ČR, ČAK	Počet podpořených osob	s. 78.
43	Majetková kriminalita, Násilná kriminalita, Domácí násilí, Závislost na drogách	Obec (ORP)	NNO, školská zařízení	Uplatňovat princip nesegregovaného školství (mj. k posilování pozitivních vztahů mezi majoritou a marginalizovanými skupinami obyvatel)	Děti a mládež v SVL	Primární sociální/situační prevence	MŠMT ČR (OPVVV, Finance na asistenta pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním), obec, krajský úřad, ÚV ČR (OLPOM, ASZ ČR)	Zastoupení romských žáků v jedné škole nepřesahuje 30 %	S. 119; 190-191.
44	Násilná kriminalita	NNO	Státní úřad inspekce práce, KVOP	Motivovat obyvatele SVL k oznamování etnické diskriminace na pracovním trhu	Obyvatelé SVL	Primární sociální prevence	MPSV ČR (ESF), Norské fondy, ÚV ČR (RVZRM)	Počet oznámených případů etnické diskriminace	s. 95.
45	Násilná kriminalita	Obec (ORP)	NNO, KVOP, ASZ	Posilovat antidiskriminační vzdělávání zaměstnanců samosprávy a sociálních služeb	Obce se SVL	Primární situační prevence	MPSV ČR (ESF), Norské fondy	Počet vyškolených osob	s. 96-97.
46	Násilná kriminalita	Obec (ORP)	NNO, školská zařízení	Zvyšovat povědomí rodičů či zákonných zástupců o povinném předškolním vzdělávání	Obyvatelé SVL	Sekundární sociální prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Počet podpořených osob	s. 97-98.
47	Násilná kriminalita	Školská zařízení	Obec, NNO, krajský úřad, MŠMT ČR	Zapojovat rodiče či zákonné zástupce do každodenního chodu mateřských, základních i středních škol prostřednictvím SRPŠ	Obyvatelé SVL	Sekundární sociální prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Počet zapojených osob	s. 98.
48	Násilná kriminalita	Obec (ORP)	NNO, krajský úřad, MV ČR, MŠMT ČR	Zavést a rozšířit volnočasové aktivity vedoucí k seberealizaci a uznání dětí a mladých lidí pod odborným a motivovaným vedením (sport, umění)	Děti a mládež v SVL	Sekundární sociální prevence	MŠMT ČR (OPVVV), MV ČR (PPK), MPSV ČR (ESF)	Počet podpořených osob	s. 98.
49	Násilná kriminalita	NNO	Obec	Podporovat mezigenerační kontakt mezi obyvateli SVL (společné trávení času dětí a seniorů)	Obyvatelé SVL	Sekundární sociální prevence	ASZ, NNO, obec	Počet zrealizovaných společných setkání	s. 98.

Č.	Typ kriminality	Gestor	Spolupracující subjekt	Opatření	Cílová populace	Typ prevence	Financování	Měřitelné indikátory	Příloha
50	Násilná kriminalita, Majetková kriminalita	NNO	Školská zařízení, obec	Podporovat přítomnost pozitivních vzorů v oblasti vzdělávání pro děti a mladé lidi (bесedy, mentoring)	Děti a mládež v SVL	Sekundární sociální prevence	MPSV ČR (ESF), ÚV ČR (RVZRM)	Počet podpořených osob, počet realizovaných akcí	s. 99.
51	Násilná kriminalita	NNO	Školská zařízení	Podporovat stipendijní programy, které pomáhají pokrýt náklady spojené se studiem na střední škole a motivovat stipendisty ze SVL k jejímu úspěšnému dokončení	Děti a mládež v SVL	Sekundární sociální prevence	MŠMT ČR (OPVVV), MPSV ČR (ESF)	Počet podpořených osob	s. 99.
52	Násilná kriminalita	NNO	Obec (ORP), PMS ČR	Zavést kurzy nenásilného řešení konfliktů (pro klienty nízkoprahových zařízení a v rámci komunitní práce)	Obyvatelé SVL	Sekundární sociální prevence	ÚV ČR (OLPOM), MPSV ČR (ESF)	Počet podpořených osob	s. 99-100.
53	Násilná kriminalita	Obec	Krajský úřad, obec (ORP) NNO, PMS ČR, Asociace mediátorů ČR	Realizovat projekt komunitní mediace v SVL se zvýšeným napětím (za asistence profesionálních mediátorů)	Obyvatelé SVL	Sekundární sociální prevence	Úřad vlády (OLPOM, ASZ, RVZRM), MPSV ČR (ESF), MV ČR (PPK)	Počet realizovaných mediací	s. 100.
54	Násilná kriminalita	NNO	Obec, PČR, MP	Napomáhat budování důvěry mezi obyvateli SVL a policisty (společné sportovní akce dětí a mladých lidí a policistů)	Obyvatelé SVL, PČR, MP	Sekundární sociální prevence	PČR, MV ČR (PPK)	Počet uskutečněných společných akcí	s. 100.
55	Násilná kriminalita	Obec (ORP)	PMS ČR, PČR, NNO, APK	Posilovat aktivní vyhledávání násilím ohrožených dětí a mládeže ze strany OSPOD s důrazem kladeným na spolupráci s dalšími zainteresovanými aktéry včetně rodičů (po vzoru Týmů pro mládež - PMS)	Děti a mládež v SVL	Sekundární sociální prevence	MS ČR, MPSV ČR, obec	Počet zapojených osob	s. 101.
56	Násilná kriminalita	Obec	PČR, MP	Regulovat podniky prodávající alkoholické nápoje (omezení otevírací doby), omezit prodej „tvrdého“ alkoholu ve veřejném prostranství a v případě konání kulturní, společenské nebo sportovní akce v SVL za účelem zajištění veřejného pořádku, pokud se významně podílí na vzniku násilných konfliktů	Obyvatelé SVL	Sekundární situační prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Přijetí vyhlášky upravující provozní dobu a prodej alkoholu, respektive „tvrdého“ alkoholu	s. 101.
57	Násilná kriminalita, Veřejný pořádek	Obec	MF ČR	Přijmout zákaz heren a výherních automatů na území obce nebo alespoň v SVL a jejich blízkosti	Populace ČR	Sekundární situační prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Přijetí příslušné vyhlášky	s. 101.

Č.	Typ kriminality	Gestor	Spolupracující subjekt	Opatření	Cílová populace	Typ prevence	Financování	Měřitelné indikátory	Příloha
58	Násilná kriminalita, Veřejný pořádek	Obec	NNO, soukromá sféra	Vytvářet příležitosti k socializaci obyvatel SVL mimo podniky s prodejem alkoholu a heren (venkovní lavičky, dětská hřiště, kulturní sály a jiné)	Obyvatelé SVL	Sekundární situační prevence	MPSV ČR (ESF), MMR ČR (IROP)	Počet zpřístupněných zařízení	s. 101-102.
59	Násilná kriminalita	Školská zařízení	Krajský úřad, obec, MŠMT ČR	Zřizovat pozice školních psychologů ve školách a posilovat činnosti sociálně pedagogické asistence	Děti a mládež v SVL	Sekundární situační prevence	MŠMT ČR (OPVVV), obec	Vytvoření pozice školních psychologů, počet podpořených osob	s. 102.
60	Násilná kriminalita	Školská zařízení	Obec, MŠMT ČR	Zavádět asistenty pedagogů žáků se sociálním znevýhodněním do škol	Děti a mládež v SVL	Sekundární situační prevence	MŠMT ČR (OPVVV), obec	Vytvoření pozice asistentů pedagogů žáků se sociálním znevýhodněním, počet podpořených osob	s. 102.
61	Násilná kriminalita, Veřejný pořádek	Obec	ASZ, MP, obec	Zřizovat pozice APK a domovníků-preventistů v obcích se SVL včetně další podpory vzdělávání jeho vykonavatelů	Obyvatelé SVL	Sekundární situační prevence	MV ČR (PPK), MPSV ČR (ESF)	Počet vytvořených pozic, počet realizovaných školení	s. 100; 102.
62	Násilná kriminalita, Podvody ve vztahu k obchodu s chudobou, Domácí násilí aj.	Obec	NNO, ASZ	Přijmout strategii ukončující ohrožení bezdomovectvím ve vztahu k obyvatelům ubytoven (na principech rapid re-housing a housing first)	Obyvatelé SVL	Sekundární situační prevence	MMR ČR (IROP), ÚP ČR, MPSV ČR (ESF)	Přijetí strategie, počet podpořených osob	s. 68; 103.
63	Násilná kriminalita	PMS ČR	MS ČR, NNO, soudy	Podporovat programy restorativní justice a alternativních trestů pro mladistvé pachatele násilné kriminality (rodinné skupinové konference, Proti násilí)	Pachatelé a oběti	Terciární sociální prevence	MS ČR (PMS ČR), MPSV ČR (ESF)	Počet podpořených osob	s. 103.
64	Násilná kriminalita	Obec (ORP)	NNO, PMS ČR	V rámci postpenitenciární péče posilovat programy nenásilného řešení konfliktu (sociální kurátoři)	Pachatelé a oběti	Terciární sociální prevence	MS ČR (PMS ČR), MPSV ČR (ESF)	Počet podpořených osob	s. 103.
65	Násilná kriminalita	Obec (statutární města, krajská města)	Krajský úřad, MPSV ČR, NNO, ÚP ČR	Finančně podporovat činnost NNO aktivních v oblasti hledání pracovního uplatnění bývalých vězňů	Pachatelé a oběti	Terciární sociální prevence	MPSV ČR (ESF), obec, krajský úřad	Počet podpořených organizací	s. 104.

Č.	Typ kriminality	Gestor	Spolupracující subjekt	Opatření	Cílová populace	Typ prevence	Financování	Měřitelné indikátory	Příloha
66	Násilná kriminalita	Obec (ORP)	NNO, PMS ČR, MS ČR	Zajistit dostupnost bezplatné psychoterapeutické pomoci pro oběti i pachatele násilné kriminality z řad obyvatel SVL	Pachatelé a oběti	Terciární sociální prevence	MS ČR (PMS ČR), MPSV ČR (ESF), obec, krajský úřad	Počet podpořených osob	s. 104.
67	Násilná kriminalita	Obec	NNO, ASZ, Asociace mediátorů ČR	Zřídit smírčí rady v SVL s historií meziskupinového napadání, ale i jednotlivých významných případů	Pachatelé a oběti	Terciární situační prevence	ÚV ČR (OLPOM, ASZ, RVZRM)	Počet podpořených osob	s. 104.
68	Domácí násilí, Závislost na drogách	NNO	Obec, krajský úřad, MZ ČR, ASZ	Zřídit pozici zdravotně-sociálního pomocníka v rámci sociální služby terénních programů	Obyvatelé SVL	Primární sociální/situační prevence	MZ ČR (Program na podporu dostupnosti zdravotních služeb praktických lékařů), MPSV ČR	Vytvoření pozice zdravotně-sociálního pomocníka	s. 190-191.
69	Domácí násilí	Obec	Obec, krajský úřad, MV ČR	Realizovat informativní kampaně a semináře na téma domácího násilí	Obyvatelé SVL	Sekundární sociální prevence	MV ČR (PPK), nadační fondy (Norské fondy, Open Society Fund)	Počet realizovaných aktivit, počet podpořených osob	s. 118, 120.
70	Domácí násilí	NNO	Obec	Zajistit vznik a činnost svépomocných skupin v SVL	Obyvatelé SVL	Sekundární sociální prevence	MV ČR (PPK), Rada vlády pro záležitosti romské menšiny (Dotace NNO)	Počet podpořených osob	s. 120-121.
71	Domácí násilí	Obec	NNO, ASZ, MV ČR	Zapojit APK do činnosti svépomocných skupin (realizátor, spoluúčastník)	APK a domovníci-preventisté	Sekundární sociální prevence	MVČR (PPK), MPSV ČR (ESF)	Počet zapojených APK	s. 121.
72	Domácí násilí	NNO	PMS ČR, obec	Zavést činnost online sociálních služeb (podpůrných skupin) pro obyvatele SVL	Obyvatelé SVL	Sekundární sociální prevence	MPSV ČR (Dotace na poskytování sociálních služeb), Rada vlády pro záležitosti romské menšiny (Dotace NNO), MV ČR (PPK), PMS ČR (Proč zrovna já)	Počet podpořených osob, počet realizovaných kontaktů	s. 121.
73	Domácí násilí	NNO	Obec, MV ČR	Realizovat program individuálního mentoringu pro skupiny ohrožené domácím násilím	Obyvatelé SVL	Sekundární sociální prevence	MPSV ČR (ESF)	Počet podpořených osob	s. 122.
74	Domácí násilí	Obec	ASZ, MV ČR	Zajistit genderovou vyrovnanost mezi APK	APK a domovníci-preventisté	Sekundární situační prevence	MV ČR (PPK), MPSV ČR (ESF)	Evaluační personálního složení z hlediska genderu	s. 121.

Č.	Typ kriminality	Gestor	Spolupracující subjekt	Opatření	Cílová populace	Typ prevence	Financování	Měřitelné indikátory	Příloha
75	Domácí násilí	Obec	MV ČR	Zajistit školení domovníka-preventisty v oblasti mediace a prevence domácího násilí (za účelem zlepšování partnerských vztahů a podpory obětí v oznamování násilí policii)	APK a domovníci-preventisté	Sekundární situační prevence	MVČR (PPK), MPSV ČR (ESF)	Počet realizovaných školení, počet podpořených osob	s. 122-123
76	Domácí násilí	Obec (ORP)	MPSV ČR	Uvést v platnost zajištění odborné terapeutické pomoci dětem, rodičům-obětem i rodičům-původcům násilí na všech úrovních (OSPOD)	Pachatelé a oběti	Terciární sociální prevence	MPSV ČR (ESF), obec, krajský úřad	Počet podpořených osob	s. 123-124.
77	Domácí násilí	Obec (ORP)	Krizová/azylová centra, NNO	Zajistit dostupnost a dostatečnou kapacitu neplaceného ubytování v intervenčních/krizových centrech, a to i pro matky s více dětmi	Pachatelé a oběti	Terciární sociální prevence	MPSV ČR (ESF), Nadační fondy, IROP	Počet dostupných lůžek	s. 124-125.
78	Domácí násilí	NNO	Krajský úřad, obec, krizová/azylová centra	Zajistit dostatečnou kapacitu a kvalitu navazujících pobytových služeb, včetně povinnosti navázání oběti domácího násilí na odbornou pomoc, pokud ji samo zařízení neposkytuje	Pachatelé a oběti	Terciární sociální prevence	MPSV ČR (ESF), Nadační fondy, ESF, IROP	Kapacita pobytových služeb, počet podpořených osob	s. 124-126.
79	Domácí násilí	Obec (ORP)	PČR, MP, APK, domovníci-preventisté, PMS ČR, NNO, ASZ	Zajistit síťování PČR, APK a sociálních služeb	PČR, MP, APK, domovníci-preventisté, PMS ČR, NNO	Terciární situační prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Počet realizovaných kontaktů	s. 130.
80	Domácí násilí	NNO	Krajský úřad, obec (ORP a výše)	Zajistit dostatečnou kapacitu služeb restorativních a terapeutických programů pro původce domácího násilí	Pachatelé a oběti	Terciární situační prevence	MV ČR (PPK), MPSV ČR (ESF)	Vytvoření personální kapacity	s. 123-124.
81	Násilí z nenávisti	Obec (ORP)	NNO, MV ČR, PČR	Vyvracet lokální nenávistné projevy a smyšlené zprávy (tzv. hoaxy) a tím posilovat schopnost veřejnosti je jako takové rozpoznat	Populace ČR	Primární sociální prevence	MV ČR (PPK), nadační fondy (Norské fondy, Open Society Fund)	Počet realizovaných aktivit	s. 144-145.
82	Násilí z nenávisti	Obec	ASZ, NNO, MŠMT ČR	Vytvářet kulturní, sportovní a jiné akce s aktivním zastoupením národnostních či etnických skupin žijících v obci, aby se jejich příslušníci vzájemně potkávali se členy většinové společnosti	Populace ČR	Primární situační prevence	ÚV ČR (OLPOM, ASZ, RVZRM), nadační fondy (Norské fondy, Open Society Fund), MV ČR (PPK)	Počet realizovaných aktivit	s. 147.
83	Násilí z nenávisti	Obec	NNO, krajský úřad, ASZ	Zajistit vznik a činnost komunitních skupin s cílem aktivně snižovat napětí mezi různými skupinami obyvatel skrze komunitní práci	Obyvatelé SVL	Sekundární sociální prevence	MPSV ČR (ESF), MMR ČR (IROP), ÚV ČR (OLPOM, RVZRM)	Počet vzniklých komunitních skupin	s. 148; 151.

Č.	Typ kriminality	Gestor	Spolupracující subjekt	Opatření	Cílová populace	Typ prevence	Financování	Měřitelné indikátory	Příloha
84	Násilí z nenávisti	Obec	Krajský úřad, MP, PČR, školská zařízení, ASZ	Zvýšit ochotu oznamovat nenávistná napadení policii pomocí veřejných přednášek a poskytování informativních materiálů, začlenit téma násilí z nenávisti do programu prevence kriminality na školách s žáky ze SVL a vzdělávat aktéry, kteří přicházejí s obyvateli SVL do kontaktu v rámci výkonu své profese	Obyvatelé SVL	Sekundární sociální prevence	MŠMT ČR (OPVVV), krajský úřad, obec, ÚV ČR (OLPOM, ASZ, RVRZM)	Počet realizovaných aktivit	s. 149.
85	Násilí z nenávisti	Obec	MP, APK, PČR, NNO	Využívat community policing k zapojení policistů do činnosti komunitních skupin, budovat důvěru mezi obyvateli SVL a policií, motivovat oběti k oznamování spáchání trestných činů z nenávisti a přispívat ke snižování napětí uvnitř lokalit na základě řešení konfliktů mezi obyvateli	PČR, MP, APK a obyvatelé SVL	Sekundární sociální prevence	MV ČR (PPK), obec, krajský úřad, ÚV ČR (OLPOM)	Počet realizovaných kontaktů	s. 150-151.
86	Násilí z nenávisti	Obec	APK, MP, PČR	Informovat obyvatele SVL o místech či dnech, které mohou představovat zvýšené riziko nenávistného napadení, a tato místa více kontrolovat	Obyvatelé SVL	Sekundární situační prevence	Obec, PČR, krajský úřad, ÚV ČR (ASZ, RVZRM)	Počet realizovaných kontaktů	s. 151-152.
87	Násilí z nenávisti	PMS ČR	NNO, obec	Zajistit poskytování psychologické péče obětem trestných činů z nenávisti	Pachatelé a oběti	Terciární sociální prevence	MS ČR	Počet podpořených osob	s. 152.
88	Násilí z nenávisti	PMS ČR	NNO, PČR	Využívat nástroje restorativní justice (mediace) v případě pachatelů a obětí trestných činů z nenávisti (se speciálním důrazem na vliv nenávistné pohnutky pachatele na život oběti po útoku)	Pachatelé a oběti	Terciární sociální prevence	MS ČR	Počet podpořených osob	s. 152-153.
89	Násilí z nenávisti	PMS ČR	NNO, soudy	Vytvořit a podpořit využívání rehabilitačních programů pro nenávistné pachatele (vzdělávací kurzy, odpracování trestu v organizaci blízké skupině napadeného)	Pachatelé a oběti	Terciární sociální prevence	MS ČR	Počet realizovaných programů, počet podpořených osob	s. 152-153.
90	Násilí z nenávisti	Obec	ASZ, NNO	V případě, že již došlo k nenávistnému útoku, zajistit, že bude odsouzen politickou reprezentací příslušné obce, případně jinými relevantními autoritami (např. členy lokálního partnerství)	Obce se SVL	Terciární situační prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Počet realizovaných aktivit	s. 147.

Č.	Typ kriminality	Gestor	Spolupracující subjekt	Opatření	Cílová populace	Typ prevence	Financování	Měřitelné indikátory	Příloha
91	Násilí z nenávisti	Školská zařízení	NNO, PMS ČR, ASZ, PČR	Zapojit vedení institucí či organizací (školská zařízení, nízkoprahová centra) do řešení nenávistného konfliktu mezi pachatelem a obětí (včetně zapojení ostatních příslušníků dotyčných skupin)	Pachatelé a oběti	Terciární situační prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Počet podpořených osob	s. 154.
92	Veřejný pořádek	Obec	MV ČR	Zrušit či omezit využití paragrafu § 33d zákona č. 111/2006 Sb., který umožňuje vyhlášení tzv. bezdoplatkových zón	Populace ČR	Primární sociální prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Neexistence příslušné vyhlášky	s. 166.
93	Veřejný pořádek	Obec (ORP)	NNO, MP, PČR, školská zařízení, ASZ	Finančně a organizačně podporovat pobytové akce dětí a mládeže, včetně příměstských táborů	Děti a mládež v SVL	Primární sociální prevence	Obec, krajský úřad, MPSV ČR (ESF), MV ČR (PPK), ÚV ČR (ASZ, RVPRZM), MŠMT ČR	Počet podpořených osob	s. 168.
94	Veřejný pořádek	Obec (ORP)	NNO, školská zařízení, MP, ASZ	Zajistit sportovní a volnočasové aktivity dětí a mládeže s aktivní prací s cílovou skupinou, včetně jejího vyhledávání (ne pasivní nabídka či pouhá investice do materiálního vybavení bez další udržitelnosti)	Děti a mládež v SVL	Sekundární sociální prevence	Obec, krajský úřad, MPSV ČR (ESF), MV ČR (PPK), ÚV ČR (ASZ, RVPRZM), MŠMT ČR	Počet podpořených osob	s. 170, 174.
95	Veřejný pořádek	Obec	NNO, krajský úřad, ASZ	Zajistit činnost nízkoprahových zařízení pro děti a mládež, nabízejících aktivní trávení volného času mimo veřejné prostranství a zvyšujících jejich kompetence a dovednosti	Děti a mládež v SVL	Primární sociální prevence	Obec, krajský úřad, MPSV ČR (ESF), MV ČR (PPK), ÚV ČR (ASZ, RVPRZM), MŠMT ČR	Počet podpořených osob	s. 170, 174.
96	Veřejný pořádek	Obec	Soukromý sektor, ÚP ČR, krajský úřad, ASZ, MMR ČR	Zajistit finanční a organizační podporu sociálních podniků, podílejících se na rekonstrukci, revitalizaci a údržbě objektů a veřejného prostranství v SVL, potažmo na celém území obce	Obyvatelé SVL	Primární sociální prevence	MMR ČR (IROP), MPSV ČR (ESF), krajský úřad	Počet sociálních podniků	s. 168.
97	Veřejný pořádek	Krajský úřad	Obec, MV ČR, ASZ, veřejné vysoké školy	Vzdělávat představitele správních orgánů v oblasti prevence kriminality a sociálního vyloučení	Správní orgány	Primární sociální prevence	Obec, krajský úřad, ÚV ČR (ASZ, RVPRZM), MV ČR (PPK), MŠMT ČR (OPVVV)	Počet proškolených osob	s. 171.
98	Veřejný pořádek	Obec	MV ČR	Zrušit obecně závazné vyhlášky kriminalizující běžné využívání veřejného prostranství	Obce se SVL	Primární situační prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Neexistence příslušné vyhlášky	s. 165.

Č.	Typ kriminality	Gestor	Spolupracující subjekt	Opatření	Cílová populace	Typ prevence	Financování	Měřitelné indikátory	Příloha
99	Veřejný pořádek	Obec	NNO, MMR ČR, ASZ	Upravit veřejný prostor v SVL s ohledem na potřeby obyvatel a jejich zapojení do přípravy a realizace prevence kriminality, včetně míst pro sportovní a volnočasové aktivity	Obce se SVL, obyvatelé SVL	Primární situační prevence	Obec, krajský úřad, MPSV ČR (ESF), MV ČR (PPK)	Počet realizovaných aktivit	s. 167.
100	Veřejný pořádek	Obec	MMR ČR	Udržovat budovy na celém území obce a investovat do jejich oprav, tj. včetně SVL	Obce se SVL	Primární situační prevence	Obec, krajský úřad, MMR ČR (IROP)	Počet realizovaných aktivit	s. 20.
101	Veřejný pořádek	Obec	MMR ČR	Udržovat čistotu veřejných prostranství, a pečovat o zeleň na celém území obce, tj. včetně SVL	Obce se SVL	Primární situační prevence	Obec, krajský úřad, MPSV ČR (ESF)	Počet realizovaných aktivit	s. 23.
102	Veřejný pořádek	Obec	MP, PČR, krajský úřad, ASZ	Sdílet a šířit pozitivní zprávy zvyšující pocit bezpečí obyvatel místo informací zkreslujících bezpečnostní situaci v SVL. Za tímto účelem využívat všech dostupných nástrojů včetně sociálních sítí	Populace ČR	Sekundární sociální prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Počet realizovaných aktivit	s. 169.
103	Veřejný pořádek	Obec (ORP)	NNO, krajský úřad, školská zařízení	Organizovat a podporovat poznávací akce a terapeutické pobyty pro děti a mládež ohrožené kriminalitou a drogami	Děti a mládež v SVL	Sekundární sociální prevence	Obec, krajský úřad, MV ČR (PPK), MPSV ČR (ESF), ÚV ČR (ASZ, RVPRZM), MŠMT ČR (OPVVV)	Počet podpořených osob	s. 168.
104	Veřejný pořádek	Obec (ORP)	NNO, krajský úřad, PMS ČR, ASZ	Zajistit finanční a organizační podporu mentoringu dětí a mládeže, ale i dospělých	Děti a mládež v SVL	Sekundární sociální prevence	Obec, krajský úřad, MV ČR (PPK), MPSV ČR (ESF), ÚV ČR (ASZ, RVPRZM), MŠMT ČR (OPVVV), MS ČR	Počet podpořených osob	S. 170.
105	Veřejný pořádek	Obec (ORP)	NNO, PČR, MP	Zajistit krizovou intervenci a mediaci u přestupkového jednání	Pachatelé a oběti	Sekundární a terciální sociální/situační prevence	Obec, krajský úřad, MS ČR, MV ČR (PPK)	Počet realizovaných intervencí	s. 172.
106	Veřejný pořádek	Obec	MP, PČR, MV ČR	Realizovat MKDS pouze v případě jeho efektivního využívání	Obce se SVL	Sekundární situační prevence	MVČR (PPK), Obec, krajský úřad	Analýza efektivity využití MKDS	s. 170-171.
107	Veřejný pořádek	Obec	MP, PČR, krajský úřad, MV ČR, ASZ	Kriticky a smysluplně využívat statistiky v oblasti přestupků	PČR, MP, obce se SVL	Sekundární situační prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Evaluační využívání statistik přestupků	s. 163-164.

Č.	Typ kriminality	Gestor	Spolupracující subjekt	Opatření	Cílová populace	Typ prevence	Financování	Měřitelné indikátory	Příloha
108	Veřejný pořádek	Obec	PČR, MV ČR, ASZ, NNO	Konzultovat předcházení demonstrací a pochodů pravavicových extrémistů s relevantními aktéry	Obce se SVL	Sekundární situační prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Počet realizovaných kontaktů	s. 173.
109	Veřejný pořádek	Obec (ORP)	MP	Využívat tzv. omezující opatření	Pachatelé a oběti	Terciární sociální/situační prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Počet realizovaných aktivit	s. 174.
110	Veřejný pořádek	Obec (ORP)	NNO, PMS ČR	Zajistit dostupnost programů pro zvládání agrese a násilného chování pro pachatele, kterým bylo uděleno tzv. omezující opatření	Pachatelé a oběti	Terciární sociální/situační prevence	MS ČR (PMS ČR), MPSV ČR (ESF), krajský úřad, obec	Počet podpořených osob	s. 158; 173.
111	Veřejný pořádek	Obec	MP, PČR, NNO, ASZ	Přijmout koordinovaný postup (platforma) a krizovou komunikaci v případě uskutečnění nenávislných demonstrací a pochodů	Obce se SVL	Terciární sociální prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Přijetí koordinovaného postupu, uplatnění krizové komunikace	s. 173.
112	Závislost na drogách	Obec	NNO, krajský úřad	Rozvíjet projekty komunitní práce k posilování vzájemné důvěry mezi obyvateli SVL s cílem snížit předsudky o uživatelích drog	Obyvatelé SVL	Primární situační prevence	MMR ČR (IROP), ÚV ČR (RVKPP, OLPO, RVZRM), MPSV ČR (ESF), nadační fondy	Počet realizovaných projektů komunitní práce, počet podpořených osob	s. 191-192
113	Závislost na drogách	Obec	NNO, krajský úřad, ASZ	Zajistit existenci komunitních center nabízejících alternativní způsoby trávení volného času	Obyvatelé SVL	Primární situační prevence	MPSV ČR (ESF), obec, MŠMT ČR (Program primární prevence rizikového chování), MMR ČR (IROP), nadační fondy	Počet podpořených osob	s. 193-194
114	Závislost na drogách	NNO	Obec, školská zařízení, RVKPP ÚV ČR	Zajistit adresnost programů primární prevence užívání drog v kontextu potřeb obyvatel SVL	Obyvatelé SVL	Primární situační prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Existence analýzy potřeb obyvatelstva SVL, počet podpořených osob	s. 192-193
115	Závislost na drogách	Krajský úřad	Obec, NNO, veřejné vysoké školy, ASZ, MV ČR	Využívat výzkumné sondy a viktimizační výzkumy k získání informací o konkrétních potřebách a reálné situaci v oblasti drog v SVL	Obce se SVL	Primární situační prevence	MŠMT ČR (OPVVV, ESF), MV ČR (Bezpečnostní výzkum), MPSV ČR (ESF)	Realizace výzkumných sond a viktimizačních výzkumů	s. 45, 193
116	Závislost na drogách	Obec	NNO, ASZ	Zajistit podporu lokálním grassroots aktivitám včetně vytvoření agendy lokálního konzultanta pro grassroots aktivity	Obyvatelé SVL	Primární situační prevence	Obec, krajský úřad, nadační fondy, ÚV ČR (RVZRM)	Počet podpořených aktivit, zřízení pozice konzultanta	s. 194

Č.	Typ kriminality	Gestor	Spolupracující subjekt	Opatření	Cílová populace	Typ prevence	Financování	Měřitelné indikátory	Příloha
117	Závislost na drogách	NNO	Obec, krajský úřad, RVKPP ÚV ČR, ASZ	Zpřístupnit kontaktní centra nejen pro uživatele drog	Uživatelé drog a jejich okolí	Sekundární sociální prevence	MZ ČR, ÚV ČR (RVKPP), MPSV ČR (ESF), krajský úřad, obce	Zpřístupnění kontaktních center, počet podpořených osob	s. 195-196
118	Závislost na drogách	NNO	Krajský úřad, obec, ASZ	Předcházet společenské stigmatizaci v důsledku polohy kontaktního centra	Uživatelé drog a jejich okolí	Sekundární sociální prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Poloha centra	s. 196-197
119	Závislost na drogách	NNO	Obec, krajský úřad, RVKPP ÚV ČR	Zavést peer-intervenční programy do sociální práce s uživateli drog pro adresnější prevenci	Uživatelé drog a jejich okolí	Sekundární sociální prevence	MZ ČR, MPSV ČR (ESF), ÚV ČR (RVKPP)	Existence programu, počet podpořených osob	s. 196
120	Závislost na drogách	NNO	Obec, soukromý sektor, MPSV ČR, ÚP ČR, ASZ	Zajistit pracovní příležitosti pro drogově závislé ve spolupráci sociálních služeb a soukromého sektoru	Uživatelé drog a jejich okolí	Sekundární sociální prevence	MPSV ČR (ESF)	Počet podpořených osob	s. 197
121	Závislost na drogách	Poskytovatelé zdravotních služeb drogově závislým	MZ ČR, krajský úřad, obec, ASZ	Zajistit dostupnost alternativních programů ambulantní a substituční léčby pro snižování vysokého léčebného prahu	Uživatelé drog a jejich okolí	Sekundární situační prevence	MZ ČR, MPSV ČR (ESF), ÚV ČR (RVKPP)	Existence programů, počet podpořených osob	s. 197-199
122	Závislost na drogách	VS ČR	NNO, RVKPP ÚV ČR, PMS	Zajistit kontinuální léčbu jedincům ze SVL i ve vězení	Uživatelé drog a jejich okolí	Sekundární situační prevence	MS ČR, MV ČR, ÚV ČR (RVKPP)	Počet podpořených osob	s. 199
123	Závislost na drogách	NNO	Krajský úřad, obec, RVKPP ÚV ČR	Zajistit dostupnost programů léčby závislosti zaměřené na ženy ze SVL	Uživatelé drog a jejich okolí	Sekundární situační prevence	ÚV ČR (RVKPP), MPSV ČR (ESF), nadační fondy	Existence programů, počet podpořených osob	s. 199
124	Závislost na drogách	Krajský úřad	NNO, obec, RVKPP ÚV ČR	Zajistit dostupnost kontaktních center zajišťujících kromě standardních služeb i asistenční službu a zprostředkování kontaktů s rodinou k překonání prvotních překážek v léčbě	Uživatelé drog a jejich okolí	Sekundární situační prevence	ÚV ČR (RVKPP), MPSV ČR (ESF)	Existence služeb, počet podpořených osob	s. 195-197, 200
125	Závislost na drogách	NNO	Obec, krajský úřad	Zajistit uživatelům drog asistenční službu pro doprovod k lékaři a na úřad pro předcházení dalších zdravotních a sociálních problémů v SVL	Uživatelé drog a jejich okolí	Terciární sociální prevence	ÚV ČR (RVKPP), MPSV ČR (ESF)	Existence služeb, počet podpořených osob	s. 200
126	Závislost na drogách	NNO	Krajský úřad, obec	Zajistit poradenství osobám blízkým uživatelům návykových látek pro předcházení stigmatizace uživatele a zajištění základní podpory	Uživatelé drog a jejich okolí	Terciární sociální prevence	ÚV ČR (RVKPP), MPSV ČR (ESF)	Existence služby, počet podpořených osob	s. 195-196

Č.	Typ kriminality	Gestor	Spolupracující subjekt	Opatření	Cílová populace	Typ prevence	Financování	Měřitelné indikátory	Příloha
127	Závislost na drogách	NNO	Krajský úřad, obec	Umožnit v kontaktním centru uživatelům drog využití internetu a telefonu k řešení náhlých krizových situací	Uživatelé drog a jejich okolí	Terciární sociální prevence	Opatření nevyžaduje další finanční prostředky	Existence služby, počet podpořených osob	s. 200
128	Závislost na drogách	NNO	Krajský úřad, obec	Zajistit pro uživatele drog v SVL v kontaktních centrech potravinový servis pro předcházení zdravotních, sociálních i finančních problémů	Uživatelé drog a jejich okolí	Terciární sociální prevence	Úřad vlády ČR - RVKPP, MPSV ČR	Existence služby, počet podpořených osob	s. 200
129	Závislost na drogách	Krajský úřad	obec, NNO	Zajistit existenci mobilních kontaktních center v případě, že stacionární K-centra nejsou zřízena	Uživatelé drog a jejich okolí	Situační terciární prevence	Úřad vlády ČR - RVKPP	Existence služby	s. 200
130	Závislost na drogách	Krajský úřad	Krajský úřad, NNO, RVKPP ÚV ČR, ASZ	Iniciovat vznik aplikačních místností pro bezpečné užívání drog a omezení jejich veřejného užívání	Uživatelé drog a jejich okolí	Terciární situační prevence	MPSV ČR (ESF), ÚV ČR (RVKPP), krajský úřad, MPSV ČR (ESF)	Existence služby, počet podpořených osob	s. 201-202
131	Závislost na drogách	NNO	Krajský úřad, NNO, RVKPP ÚV ČR, ASZ	Zajistit výměnu injekčního materiálu bez nutnosti dodržování poměru 1:1	Uživatelé drog a jejich okolí	Terciární situační prevence	MPSV ČR (ESF), ÚV ČR (RVKPP), MZ ČR, krajský úřad, obec	Přijetí pravidla	s. 202

Seznam použitých zkratk

APK	Asistent prevence kriminality	OLPOM	Odbor lidských práv a ochrany menšin ÚV ČR
ASZ	Agentura pro sociální začleňování	OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
BRIZOLIT	Bezpečnostní rizika sociálně vyloučených lokalit (projekt č. VI20152018022)	ORP	Obec s rozšířenou působností
ČAK	Česká advokátní komora	OSN	Organizace spojených národů
ČNB	Česká národní banka	OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
ČR	Česká republika	OZV	Obecně závazná vyhláška
ESF	Evropský sociální fond	PČR	Policie České republiky
EU	Evropská unie	PMS ČR	Probační a mediační služba České republiky
FAÚ MF ČR	Finanční analytický úřad Ministerstva financí České republiky	PPK	Program prevence kriminality
FS ČR	Finanční správa ČR	PS	Pracovní skupina
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor ČR	PSP ČR	Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
IROP	Integrovaný regionální operační program	RPSN	Roční procentní sazba nákladů
IKSP	Institut pro kriminologii a sociální prevenci	RV	Rada vlády
KHS	Krajská hygienická stanice	RVKPP	Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky
MdT	Multidisciplinární týmy	RVZRM	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
MF ČR	Ministerstvo financí České republiky	SŘ	Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
MKDS	Městské kamerové dohlížecí systémy	SŘS	Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
MMR ČR	Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky	SVL	Sociálně vyloučené lokality, sociální vyloučení
MP	Městská policie	TSK	Takticko-statistické klasifikace
MPSV ČR	Ministerstvo práce a sociální věcí České republiky	TR	Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
MS ČR	Ministerstvo spravedlnosti České republiky	TUV	Teplá užitková voda
MŠMT ČR	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky	TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky	ÚP ČR	Úřad práce České republiky
MZ ČR	Ministerstvo zdravotnictví České republiky	ÚV ČR	Úřad vlády České republiky
NMCDZ	Národní monitorovací centrum pro drogy a závislosti	VP	Veřejný pořádek
NNO	Nestátní (nevládní) neziskové organizace	VS ČR	Vězeňská služba ČR
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (nový)	ZOZNL	Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů
NSZ	Nejvyšší státní zastupitelství	ZPHN	Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi
OČTŘ	Orgány činné v trestním řízení	ZZŘ	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Popis novosti a přínosů metodiky

Metodika prevence kriminality v sociálně vyloučených lokalitách pokrývá oblast, která nebyla doposud metodicky zpracována. O sociálním vyloučení vznikla řada studií, publikací, strategií a příruček, z nichž některé se více či méně dotýkají problematiky prevence kriminality. Žádná z nich se ovšem nevěnuje této otázce výlučně a systematicky. Oproti tomu předkládaná metodika představuje komplexní materiál poskytující nejen znalosti, ale zejména konkrétní opatření v oblasti prevence kriminality v kontextu SVL. Takových opatření obsahuje více než 130.

Metodika vychází z cílů stanovených *Strategií prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020* a dalších strategických či koncepčních dokumentů. Dále je založena na primárních poznatcích získaných z různých zdrojů včetně kriminologického výzkumu. Tento výzkum byl speciálně realizován za účelem formulování preventivních opatření, přičemž využíval inovativní metody konstrukce dat a jejich analýzy, které umožnily reflektovat také pozici samotných obyvatel SVL včetně obětí kriminality. Zapojování obyvatel SVL považujeme za klíčový předpoklad efektivní prevence kriminality. To se odráží rovněž v této metodice, neboť zohledňuje jejich názory a potřeby, které byly identifikovány ve výše uvedeném výzkumu i v rámci výkonu profese jejich autorů.

Kromě toho byly při vypracování metodiky využity závěry z analýzy sekundárních dat (zejména odborné literatury) a z diskusí v rámci pracovní skupiny, která byla za účelem přípravy metodiky zřízena a již se účastnili experti z veřejné správy (státní správy i samosprávy), akademické obce a sektoru NNO.

Hlavním přínosem metodiky je její komplexní zaměření na všechny úrovně prevence kriminality včetně kombinace sociální a situační roviny, což lze považovat za nejeфекtivnější přístup k realizaci prevence. Metodika nabízí řadu opatření, z nichž některá byla formulována na základě přihlédnutí k nejnovějšímu přístupu k boji s kriminalitou (např. administrativní přístup k boji s organizovaným zločinem v oblasti podvodů spojených s obchodem s chudobou). Spolu s těmito opatřeními jsou poprvé definovány oblasti prevence, které dosud nebyly přímo ve vztahu k SVL akcentovány (kromě podvodů ve vztahu k obchodu s chudobou jde též o násilí z nenávisti uvnitř SVL).

Za přínos metodiky lze rovněž považovat skutečnost, že poprvé přehledně popisuje systém prevence kriminality ve vztahu k SVL s ohledem na jeho hlavní aktéry. To umožňuje jednotlivým aktérům prevence získat snadnou orientaci v daném systému a využít jeho celkový potenciál, jakož i zajistit dostatečnou synergiu při implementaci preventivních opatření.

Resume

Crime Prevention in Socially Excluded Localities: A Handbook aims at formulation of instruments and measures leading to decrease in crime, victimization and social harm in socially excluded localities in the Czech Republic. Social exclusion is a condition that certainly has impact on security and crime; however, its causes are often structural and go far beyond the scope of traditional crime prevention. This handbook goes beyond this narrow approach to crime prevention and proposes policy measures in manner and range corresponding with the depth and breadth of social exclusion as a complex social phenomenon. This makes the handbook distinctive and non-standard in certain aspects.

In contrast with traditional crime-prevention handbooks (or handbooks in general) which tend to focus on a single problem or the utility of a specific policy measure, this handbook covers a wide range of issues. It deals with eight categories of crime prevention which are to some extent specific for socially excluded localities: property crime, loansharking (usury) and debts, frauds related to the poverty business, violent crime, hate crime, domestic violence, public order, and drug abuse. In these categories, the handbook proposes more than 130 specific policy measures whose projected social impact lies far beyond the scope of social exclusion.

The handbook stresses specific situational and social policy measures as well as long-term policies dealing with structural problems that reproduce or deepen social exclusion and its symptoms. Many security problems are deeply connected to the socio-economic condition of inhabitants of socially excluded localities and their limited social mobility. The measures centre on the local level and actors that operate there. To be truly effective, these measures have to be supported by more systemic and structural measures such as a Social Housing Law to make affordable, non-segregated public housing systematically available for anyone in need, or an Insolvency Law, allowing debt relief for people unable to escape the debt trap.

The handbook offers knowledge and usable crime prevention measures to deal with the problems produced by social exclusion. It proposes established as well as new approaches and techniques operating on various levels of social and

situational crime prevention and dealing with identification, prevention and reduction of security risks, including social tensions. The handbook, especially the material included within the annex, is intended as a tool for all subjects and actors who deal with crime prevention in socially excluded localities at the local, regional as well as national level.

Keywords: social exclusion, socially excluded localities, crime prevention, Czech Republic.